

N:o 23.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete; gifven Stockholms slott den 31 januari 1891.

Under åberopande af bifogade i Statsrådet och Högsta Domstolen förda protokoll, vill Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen att antaga närlagda förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

O S C A R.

V. L. Groll.

Förslag till Lag

om

försäkring för olycksfall i arbete.

1 §.

En hvar i försäkringspliktig rörelse anställd arbetare skall, efter ty här nedan närmare bestämmes, vara försäkrad för olycksfall, som träffar honom till följd af hans anställning (olycksfall i arbete).

Såsom arbetare skall ock arbetsförman enligt denna lag anses.

2 §.

Försäkringspliktiga rörelser äro:

a) idkande såsom näring af: sågverks- eller brädgårdsrörelse; grufdrift, eller annat dermed jemförligt arbete; masugn eller hytta, stångjernsbruk, manufakturverk eller annan inrättning, som afser tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster och ej är att som handtverk anse; fabrik; skeppsbyggeri-, stenhuggeri-, mejeri-, bryggeri-, mjöl- och sågqvarns- samt handtverkerirörelse, som drifves i så stor omfattning eller under sådana förhållanden i öfrigt, att den skäligen må anses som fabriksrörelse; boktryckeri; bränneri och annan med fabriksdrift jemförlig handtering; skorstensfejareyrket; lastning eller lossning af varor eller transport medelst prämar; bergnings- och dykeriföretag; flottning; uppsättning af elektrisk ledning; utförande af gas-, vatten- eller kloakledning; byggnadsverksamhet, som afser anläggning, förändring eller förbättring af väg eller bro, jernväg, kanal eller flottled, hamn, kaj eller dylikt samt uppförande, förändring eller bätt-

rande af hus; äfvensom tillverkning af explosiva ämnen eller annan tillverkning, der sådana ämnen pläga användas;

b) jernvägs- och spårvägsdrift.

3 §.

Försäkring, hvarom i 1 § stadgas, skall handhafvas af en för hela riket gemensam anstalt, riksförsäkringsanstalten.

Afgifterna för försäkringen (premierna) skola erläggas af arbetsgifvaren.

Försäkringen träder i kraft, då arbetaren varder anställd i försäkringspliktig rörelse.

4 §.

Försäkringspliktiga rörelser skola efter graden af sin farlighet fördelas i klasser. Afgifterna skola bestämmas till de belopp, som efter matematiska grunder beräknas vara erforderliga för utgörande af de ersättningar, som enligt denna lag böra utgå.

Närmare bestämmelser om antalet farlighetsklasser, rörelsernas fördelning å dem samt beloppet af försäkringsavgifterna inom de särskilda klasserna meddelas af Konungen, första gången för tre år och sedan för fem år åt gången.

5 §.

Anmälan om försäkringspliktig rörelse skall inom tretio dagar från det denna lag trädt i kraft eller för rörelse, som sedermera börjas, inom lika tid från det, den tagit sin början, af arbetsgifvaren göras, i Stockholm hos öfverståthållareembetet, i öfriga städer hos magistraten eller stadsstyrelsen och å landet hos kronofogden.

Upphör rörelsen eller sker väsentlig ändring i dess beskaffenhet, skall sådant inom tretio dagar anmälas hos ortsmyndigheten.

Anmälan, hvarom i denna § sägs, skall göras skriftligen i två exemplar, af hvilka det ena ofördröjligen bör genom ortsmyndighetens försorg insändas till riksförsäkringsanstalten.

6 §.

Ortsmyndigheten skall tillse, att anmälan, hvarom i 5 § stadgas, behörigen sker.

Uteblifver sådan eller uppstår tvifvel om riktigheten af inkommen anmälan, åligge Ortsmyndigheten att skyndsamligen införskaffa erforderliga upplysningar och, der så finnes nödigt, på platsen anställa undersökning; skolande berättelse öfver hvad sålunda förekommit till riksförsäkringsanstalten insändas.

7 §.

Riksförsäkringsanstalten har att pröfva, huruvida rörelse är försäkringspliktig eller icke och, i förra fallet, till hvilken farlighetsklass den, jemlikt gällande bestämmelser, är att hänföra.

Drifves försäkringspliktig rörelse på sådant sätt, att ringare fara är för olycksfall i arbetet, må riksförsäkringsanstalten kunna förordna, att rörelsen i sin helhet eller till viss del skall tills vidare hänföras till lägre farlighetsklass, än den efter sin beskaffenhet eljest bort tillhöra, eller ock från försäkringspligt undantagas.

Pröfvas arbetsgifvare hafva för sin rörelse eller viss del deraf vidtagit sådana åtgärder, att, i händelse af olycksfall i arbetet, ersättning kommer att utgå i ett eller flere af de hänseenden, hvarom i 14 och 15 §§ finnes stadgadt, ege riksförsäkringsanstalten medgifva, att arbetsgifvaren må, i den omfattning och på de vilkor, riksförsäkringsanstalten kan finna skäligt bestämma, befrias från honom enligt denna lag eljest åliggande skyldigheter.

Den, som ej åtnöjes med riksförsäkringsanstaltens beslut i ämne, hvarom i denna § sägs, har att deröfver anföra besvär hos Konungen inom tretio dagar efter af beslutet erhållen del; men beslutet lände emellertid till efterrättelse, intill dess annorlunda varder af Konungen förordnad.

8 §.

Arbetsgifvare i rörelse, hvilken förklarats försäkringspliktig och icke på grund af 7 § 3 punkten från försäkring i riksförsäkringsanstalten helt och hållet undantagits, åligger att före utgången af

januari och juli månader hvarje år till ortsmyndigheten ej mindre göra anmälan om antalet af de under nästföregående halfva kalenderår i rörelsen anstälde arbetare, för hvilka försäkringspligten gäller, och om summan af deras arbetsdagar, än äfven erlægga å dem belöpande försäkringsafgift.

Drifves rörelsen å flere orter, skall, der ej af riksförsäkringsanstalten annorlunda bestämmes, särskild anmälan och premiebetalning ske å hvarje ort.

9 §.

Försummar arbetsgifvare att aflemna uppgifter och erlægga premier, såsom i 8 § sägs, och fullgöres det ej, oaktadt derom från ortsmyndigheten erhållen påminnelse, ege riksförsäkringsanstalten, på anmälan af ortsmyndigheten och efter det erforderliga upplysningar inhämtats, fastställa det premibelopp, arbetsgifvaren har att gälda, hvarefter detsamma af ortsmyndigheten indrifves, på sätt om reste-raude kronoutskylder är föreskrifvet, med tillägg af stadgad uppbor-ds-provision och derutöfver fem procent, som tillfalla riksförsäkringsanstalten.

10 §.

Derest försäkringspliktig rörelse, till följd af arbetsgifvares försum-melse att göra vederbörlig anmälan, ej blifvit af riksförsäkringsanstalten förklarad försäkringspliktig eller varit upptagen i för låg farlighetsklass, vare arbetsgifvaren skyldig att, der sådant af riksförsäkringsanstalten påfordras, för hela den tid, han till följd af försummelsen undgått att betala behöriga försäkringsafgifter, erlægga hvad som brister till belopp, som riksförsäkringsanstalten efter inhämtade upplysningar bestämmer.

11 §.

Öfver riksförsäkringsanstaltens beslut, hvarigenom, på sätt i 9 och 10 §§ sägs, beloppet af de försäkringsafgifter, arbetsgifvare har att erlægga, blifvit bestämdt, må klagan ej föras.

12 §.

Har arbetare i försäkringspliktig rörelse genom olycksfall i arbetet ljutit döden eller fått sådan kroppsskada, som skäligen kan antagas

medföra stadigvarande men eller sjukdom under minst fjorton dagar, åligge det arbetsgifvaren att om olycksfallet ofördröjligen hos polismyndigheten i orten göra anmälan med bifogande af läkarebetyg angående dödsorsaken eller den skadades tillstånd.

Då sådan anmälan skett eller olycksfall af beskaffenhet, som nu är nämnd, eljest kommit till polismyndighetens kännedom, skall undersökning om olycksfallet så fort ske kan af polismyndigheten hållas för utrönande af orsaken till olycksfallet och det närmare förloppet dervid, skadans beskaffenhet och påföljd samt de öfriga omständigheter, hvilka kunna inverka på frågan om ersättnings utgående.

Sakkunnig persons biträde vid undersökningen må, der så pröfvas nödigt, på riks försäkringsanstaltens bekostnad anlitas.

Inom åtta dagar efter det undersökningen blifvit verkställd skall det dervid hållna protokoll insändas till riks försäkringsanstalten.

13 §.

Om arbetare, som i försäkringspliktig rörelse blifvit skadad på sätt i 12 § sägs, saknar egna tillgångar och ej heller åtnjuter understöd från sjukka, åligge arbetsgifvaren ombesörja, att den skadade under de efter olycksfallet närmast följande sextio dagar erhåller nödig läkarevård samt läkemedel, vid äfventyr att polismyndigheten eljest eger derom föranstalta på arbetsgifvarens bekostnad. Hvad arbetsgifvaren sålunda påkostat ege han söka åter af den, som skadan lidit.

14 §.

Har den försäkrade genom olycksfall i arbetet fått kroppsskada, vare han berättigad att från och med sextioförsta dagen efter olycksfallet i ersättning uppbära:

a) om olycksfallet för framtiden medfört fullständig oförmåga till arbete, 360 kronor för år;

b) om olycksfallet medfört stadigvarande men, hvarigenom arbetsförmågan för framtiden minskats, ett i förhållande dertill afpassadt belopp, dock högst 300 kronor för år;

c) om olycksfallet förorsakat öfvergående men eller sjukdom, som i väsentlig mån minskat arbetsförmågan, 1 krona i sjukhjälp för hvarje dag utöfver de första sextio, som detta tillstånd fortfar.

Har den, som blifvit för framtiden fullständigt oförmögen till arbete, barn under femton år, skall den till honom utgående årliga ersättning förhöjas med 20 kronor för hvarje barn i den ålder, dock att sammanlagda ersättningsbeloppet ej må öfverstiga 440 kronor. Sådan förhöjning må ej åtnjutas för barn, som födes i äktenskap, ingånget efter olycksfallet, eller som efter olycksfallet födes utom äktenskap, ej heller för utländsk undersåtes barn, som ej var här i riket bosatt, då olycksfallet timade.

Har den, som träffats af olycksfallet, icke fyllt 18 år, utgår ersättningen för tiden, till dess han uppnått den ålder, med allenast tre fjärdedelar af det belopp, som eljest skolat enligt ofvan angifna grunder honom tillkomma.

För tid, under hvilken sjukhjälp enligt mom. c) utgått, må ersättning efter mom. a) eller mom. b) ej uppbäras.

15 §.

Har olycksfallet inom ett år medfört döden, skall, utom ersättning som enligt 14 § må hafva ifrågakommit, utgå:

- a) begrafningshjälp med 30 kronor;
- b) till enka, så länge hon lefver ogift, 120 kronor årligen;
- c) till hvarje minderårigt barn 60 kronor för år till dess det uppnått femton års ålder.

År barn berättigadt till årligt ersättningsbelopp efter såväl fader som moder, skall det belopp utgå med 80 kronor.

Der i något fall årliga ersättningar, hvarom nu är sagdt, komme att sammanlagda öfverstiga 300 kronor, skola de i förhållande till hvad å en hvar ersättningsberättigad belöper till detta belopp nedsättas.

Har den skadade efter olycksfallet trädt i äktenskap, utgår ej årlig ersättning till enkan eller till i sådant äktenskap födt barn. Ej heller utgår dylik ersättning till barn, som födes efter olycksfallet utom äktenskap.

Utländsk undersåtes enka och barn ega ej rätt till ersättning enligt denna §, der de ej vid olycksfallet voro här i riket bosatta.

16 §.

Har den, som träffats af olycksfall, sjelf uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet förorsakat skadan, vare all rätt till ersättning förverkad.

17 §.

Flyttar någon, som är berättigad till ersättning enligt denna lag, ur riket, eger han ej uppbära ersättning för tid, under hvilken han är å utrikes ort bosatt.

18 §.

Den, som vill framställa anspråk på ersättning, hvarom ofvan är stadgadt, göra det muntligen vid den i 12 § omförmälda undersökning eller skriftligen hos riks försäkringsanstalten inom två år efter olycksfallet eller, om det medfört döden, inom samma tid efter dödsfallet. Kommer någon senare och visar ej giltig ursäkt, varde ansökningen ej till pröfning upptagen.

19 §.

Har rörelse i den ordning, 7 § 3 punkten angifver, förklarats vara från skyldighet till försäkring i riks försäkringsanstalten helt och hållet eller delvis befriad, skola likväl ersättningarne enligt 14 och 15 §§ utbetalas genom riks försäkringsanstalten, hvilken eger af arbetsgifvaren återbekomma hvad sålunda utgifvits.

20 §.

Ersättningsanspråk pröfvas af riks försäkringsanstalten.

Utan hinder af förut meddeladt beslut eger riks försäkringsanstalten, der någon omständighet yppas, som kan inverka på ersättningsfrågan, taga denna under förnyad pröfning; och vare den, som vill åtnjuta ersättning, pliktig att, när helst det af riks försäkringsanstalten påfordras, medelst prest- eller läkareintyg eller annorledes styrka förhållande, som utgör vilkor för ersättningens utgående.

21 §.

Har riks försäkringsanstalten afslagit ersättningsanspråk på den grund, att rörelsen ej vore försäkringspliktig, och menar sökanden

sig kunna visa, att rörelsen rätteligen bort såsom försäkringspliktig anses, ege han att öfver beslutet anföra besvär hos Konungen i den ordning, som i 7 § 4 punkten sägs.

Finner Konungen rörelsen vara försäkringspliktig, skall ersättningsfrågan af riksförsäkringsanstalten till ny pröfning upptagas.

I andra fall eger den, som icke nöjes åt riksförsäkringsanstaltens beslut i ersättningsfråga, att, inom ett år från det han af beslutet erhöi del, derå tala genom stämning å riksförsäkringsanstalten till Stockholms rådstufvurätt eller domstol i den ort, der olycksfallet timat.

22 §.

Begravningshjälp må lyftas så snart den blifvit faststald, sjukhjälp, hvarom i 14 § sägs, för hvarje vecka efter ingången af derpå följande vecka och annan ersättning för hvarje kalenderqvartal efter ingången af derpå följande qvartal.

Närmare bestämmelser om sättet för ersättnings utbetalande meddelas af Konungen.

23 §.

Rätt till ersättning enligt denna lag kan ej öfverlätas och må förty ej för gäld i mät tagas.

24 §.

Har arbetsgifvare i anmälan, som enligt denna lag skall af honom göras, mot bättre vetande meddelat oriktig uppgift, straffes med böter från och med fem till och med tvåhundra kronor, der ej å gerningen straff är i allmänna strafflagen utsatt.

25 §.

Förseelse, som i 24 § sägs, åtalas vid allmän domstol.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas efter allmän strafflag.

26 §.

Inträffar olycksfall i arbete, som utföres för statens eller för kommuns räkning, och är arbetet af beskaffenhet att, om det drifvits såsom näring, det skolat för annan arbetsgifvare medföra försäkringspligt, eller inträffar olycksfall vid jernvägs- eller spårvägsdrift för statens eller för kommuns räkning, skall ersättning efter ofvan stadgade grunder utgöras af staten eller vederbörande kommun, så framt ej på grund af särskilda föreskrifter lika eller större understöd eljest bör utgå.

Fråga, huruvida och till hvad belopp ersättning skall utgå, pröfvas af riks-försäkringsanstalten enligt grunderna i denna lag, men i öfrigt ege hvad ofvan i denna lag stadgats icke tillämpning å staten eller å kommun.

27 §.

Vill idkare af försäkringspligtig rörelse bereda hos honom anställd arbetare förhöjd försäkring i riks-försäkringsanstalten, eller vill i sådan rörelse anställd arbetare sjelf vinna förhöjning i sin försäkring, vare dertill berättigad; dock må ej i något fall förhöjningen öfverstiga dubbla beloppet af den ersättning, som eljest skolat utgå.

28 §.

En hvar arbetsgifvare, så ock arbetare i sådan rörelse, som ej är försäkringspligtig, må kunna, på derom gjord ansökning, i riks-försäkringsanstalten vinna försäkring för olycksfall i arbetet enligt ofvan stadgade grunder.

29 §.

Frivillig försäkring, hvarom i 27 och 28 §§ förmäles, gäller endast för så vidt stadgad försäkringsafgift i behörig ordning erlägges.

De närmare föreskrifter, som erfordras i afseende å dylik försäkring, meddelas af Konungen.

Denna lag skall träda i kraft den 1 Juli 1892.

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms
slott den 17 oktober 1890.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre ÅKERHJELM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve LEWENHAUPT,
Statsråden: WENNERBERG,
friherre PALMSTIERNA,
friherre VON ESSEN,
friherre ÅKERHJELM,
ÖSTERGREN,
GROLL och
WIKBLAD.

Statsrådet friherre von Otter anmäldes vara af sjukdom hindrad
att tillstädeskomma.

5:o.

Under erinran att kommerskollegium den 31 december 1889 er-
hållit nådig befallning att, efter inhemtande af öfverståthållareembetets

och Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i länen yttranden, inkomma med underdånigt utlåtande öfver det af arbetareförsäkringskomitén afgifna förslag till lag om sjukkassor, anmälde departementschefen statsrådet Groll, efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet, att kommerskollegium i underdånig skrifvelse den 13 sistlidne juni, som den 18 nästlidne augusti till civildepartementet inkommit — med förmälan att sjuk- och begravningskassors styrelser eller förvaltningar jemväl lemnats tillfälle att sig yttra — öfverlemnadt de till kollegium inkomna yttrandena samt för egen del i ämnet sig utlätit; och hemställde föredraganden i underdånighet att Kongl. Maj:t behagade för det ändamål, 87 § regeringsformen omförmäler, öfver nämnda förslag inhemta högsta domstolens underdåniga utlåtande.

Till denna af Statsrådets öfrige ledamöter biträdde hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lemna bifall;

hvarefter departementschefen statsrådet Groll vidare anförde, likaledes efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet:

Vid behandlingen af det utaf Eders Kongl. Maj:t genom proposition den 12 mars innevarande år för Riksdagen framlagda förslag till förordning angående försäkring för olycksfall i arbetet, hvilket förslag Riksdagen ansåg sig icke kunna godkänna, uttalades inom Riksdagen att denna fråga stode i sådant samband med frågan om sjukkassornas ordnande, att dessa båda frågor lämpligast borde i ett sammanhang lösas. Till befrämjande häraf har det derföre synt mig vara af vigt att, då frågan om en lagstiftning rörande sjukkassorna nu hänskjutes till högsta domstolens bedömande, domstolen på samma gång äfven lemnas tillfälle att pröfva huru olycksfallsförsäkringen bör i rättsligt afseende af staten ordnas. Med anledning häraf har det för Riksdagen framlagda förslaget blifvit inom civildepartementet i vissa delar omarbetadt, dervid hänsyn tagits *dels* till den inom Riksdagen uttryckta önskan att den blifvande lagstiftningen i detta ämne måtte erhålla civillags natur, i hvilket afseende det nu utarbetade förslaget innefattar vissa nya bestämmelser, om hvilkas civilrättsliga beskaffenhet något tvifvel icke kan råda, *dels ock* till de inom det särskilda utskott, som handlade ärendet, uttalade åsikter om den större eller mindre lämpligheten af vissa detaljbestämmelser.

Sålunda har jag ansett mig kunna biträda utskottets åsikter *att* i förslaget bör intagas uttrycklig föreskrift om att arbetsförmän skola vara likstälde med arbetare; *att*, om den skadade har minderåriga barn, ersättningen vid full invaliditet bör förhöjas med 20 kronor för hvarje

sådant, dock att sammanlagda ersättningsbeloppet ej må öfverstiga 440 kronor; att premietarifferna första gången fastställas endast för tre år; att böter, som enligt författningen ådömas, skola tillfalla kronan, och i viss mån äfven att den, som skadas i yngre år, skall få lika ersättning som äldre person.

Deremot har jag icke ansett mig böra omarbета det för Riksdagen framlagda förslaget i sådant syfte, som utskottet, då det yttrar sig om de allmänna principerna för ifrågavarande lagstiftning, angifvit såsom enligt dess åsigt den lämpligaste, nemligen att mau vid en lagstiftning om arbetsgifvares skyldighet att ansvara för skada, som genom olycksfall träffar arbetarne i arbetet, skulle följa samma väg, som redan beträffs genom lagen angående ansvarighet för skada i följd af jernvägsdrift af den 12 mars 1886, dervid dock utskottet tillagt att skadeståndets belopp borde vara på förhand bestämdt.

Arbetareförsäkringskomitén har redan i sitt betänkande rörande olycksfallsförsäkringen behandlat frågan om lämpligheten af att stadga ovilkorlig skyldighet för arbetsgifvare inom vissa yrken att utgifva skadestånd vid olycksfall i arbetet samt dervid ansett en dylik anordning skola medföra betydande olägenheter. Komitén har sålunda erinrat, bland annat, följande:

En på sådan grund bygd lag borde, utom det att noggranna bestämmelser lemnades om ersättningens storlek vid olika påföljd af skada, jemväl sörja för att ersättningsfrågorna blefve så snabbt som möjligt afgjorda samt förebygga att arbetsgifvarne genom enskild uppgörelse med arbetarne undandroge dem den lagstadgade ersättningen. Men äfven om dessa förhållanden nöjaktigt ordnades, hvilket dock, enligt hvad erfarenheten visat, vore förenadt med stora svårigheter, vore i allt fall den utväg, hvartill en dylik lag i sista hand hänvisade, nemligen rättegång mellan arbetsgifvare och arbetstagare, synnerligen motbjudande och till sitt resultat i flera hänseenden otillfredsställande. Rättegångar i hithörande frågor, som berörde så ömtåliga intressen, skulle helt säkert bidra till söndring och bitterhet mellan de olika samhällslagren och olägenheten af dylika rättstvister skulle för arbetarne blifva så mycket känbarare, som det slutliga afgörandet kunde komma att kräfvä en ansenlig tid. Arbetaren skulle dessutom sakna erforderlig trygghet för utfäendet af den honom tillkommande ersättning, i synnerhet om denna skulle utgå under en längre tidsföljd, då arbetsgifvaren tilläfvänturs kunde blifva urständsat att fullgöra sina åligganden.

Riktigheten af hvad komitén sålunda anfört synes mig härutinnan

afgörande, och om således viktiga skäl tala mot upptagande af sjelfva principen om ovilkorlig skadeståndspligt för arbetsgifvaren, är, enligt min mening, den af utskottet ifrågasatta medelväg ännu mindre tilltalande. Detta förslag synes nemligen i sjelfva verket innebära ett försök till kombination af två sinsemellan oförenliga grundsatser. Vill man stadga skadeståndspligt och således utgå från en allmänt civilrättslig ståndpunkt, läser följdriktigheten fordra att jemväl skadeståndets belopp i vanlig ordning af domstolen fritt pröfvas med hänsyn till de i hvarje särskildt fall förekommande omständigheter.

På dessa skäl har jag ansett mig sakna anledning att i nu föreliggande förslag frånträda principen om obligatorisk olycksfallsförsäkring.

Icke heller anser jag att utskottet åberopat fullgiltiga skäl för den så kallade väntetidens utsträckning utöfver den tid af 60 dagar, som var bestämd i det till Riksdagen aflättna förslaget.

I det nu uppgjorda förslaget hafva åtskilliga redaktionsjemkningar och förenklingar vidtagits, hvilka i allmänhet ej torde tarfva närmare förklaring, men beträffande vissa af dem likasom angående ytterligare några af utskottet gjorda erinringar får jag tillfälle att närmare yttra mig vid redogörelsen för de särskilda §§:s innehåll.

Departementschefen föredrog härefter förslaget och anförde dervid beträffande

4 §.

Vid jemförelse af innehållet i denna § och 7 § torde framgå att, på sätt utskottet åstundat, skilda delar af en och samma rörelse kunna, med afseende å deras olika farlighet, komma att hänföras till olika farlighetsklasser.

5 §.

För underlättande af den kontroll å arbetsgifvaren, som det åligger ortsmyndigheterna att utöfva, har i denna §, i olikhet med hvad förra förslagets motsvarande § 16 stadgade, föreskrifvits att, der rörelse drifves å flera orter, särskild anmälan om densamma skall å hvarje ort göras. Här af blir en följd, då försäkringsafgifterna skola erläggas till samma myndighet, som har att mottaga anmälningarna, att jemväl uppbödden för filial skall ske å ort, der den drifves. Enär dock ifrågasatt stadgande stundom kunde medföra olägenheter, t. ex. i fråga

om jernvägar, hvilka genomlöpa ett stort antal kommuner, har det funnits nödigt medgifva riks försäkringsanstalten rätt att i förevarande hänseende meddela de förfoganden, hvartill omständigheterna kunna föranleda.

7 §.

Drifves försäkringspliktig rörelse på sådant sätt, att ringare fara är för olycksfall i arbetet, bör den kunna efter omständigheterna få hänföras till lägre farlighetsklass eller helt och hållet befrias från försäkringspligt. Klart är dock att en dylik lindring eller befrielse ej må åtnjutas längre än de förhållanden fortfara, som betingat densamma. Genom bestämmelsen att dispensen skall beviljas allenast »tills vidare» har åt riks försäkringsanstalten förvarats rätt att återkalla densamma, om och när så pröfvas skäligt.

Har arbetsgifvare på privat väg sört för att hans arbetare i händelse af olycksfall i arbetet komma i åtnjutande af enahanda förmåner, som på grund af försäkring i riks försäkringsanstalten skulle tillkommit dem, kan han erhålla befrielse från de skyldigheter honom eljest enligt denna lag åligga. Att dylikt medgifvande bör föregås af en noggrann pröfning af de garantier, arbetsgifvaren kan lemna, är sjelfklart. Men lika uppenbart är att riks försäkringsanstalten måste erhålla befogenhet att göra det fortsatta åtnjutandet af den en gång medgifna befrielsen beroende af de vilkor, som riks försäkringsanstalten kan finna nödigt uppställa för kontroll derå att de förutsättningar, som legat till grund för befrielsen, hållas vid makt; och detta ej blott af nödig omtanka för arbetarne utan jemväl till egen säkerhet, då, enligt 18 §, anstalten i sista hand är ansvarig för att arbetaren utfår sin rätt.

Att, såsom utskottet ifrågasatt, omedelbart till Kongl. Maj:t förlägga pröfningen huruvida rörelse bör fritagas från försäkring i riks försäkringsanstalten, synes icke behöfligt, då det lemnas den missnöjde öppet att genom klagan få frågan understäld Kongl. Maj:ts afgörande.

9 §.

Då fullgörandet af den arbetsgifvare åliggande anmälningsskyldighet, i händelse af tredska eller försummelse, enklast och snabbast framtingas genom föreläggande af vite, har ett dylikt förfarande blifvit i denna § föreslaget.

De bestämmelser, som intagits i andra stycket af denna §, afse att motsvara föreskrifterna i det förra förslagets 17 §. Hvad der stadgats om sättet för försäkringsavgifternas bestämmande och om den ordning, i hvilken arbetsgifvare må ega att få rättelse, om han anser att afgift blifvit honom obehörigen påförd, har ansetts kunna uteslutas och förfarandet sålunda i tillämpliga delar helt och hållet likställas med förhållandena vid fråga om indrivande af resterande kronoutskylder.

10 §.

Utskottet har ansett att skyldigheten att anmäla inträffadt olycksfall i arbetet borde åläggas arbetsgifvaren allenast för det fall att ersättning enligt lagen otvetydigt eller sannolikt skulle komma att utgå. Detta synes dock mindre lämpligt, då derigenom skulle förutsättas en pröfning, som ofta, särdeles då den bör ske inom så kort tid efter olycksfallet som möjligt, erbjuder stora vanskligheter och hvilken arbetsgifvaren i allmänhet ej kan antagas ega förmåga att verkställa. Jag har derfore ansett mig böra bibehålla förra förslagets bestämmelse i denna del.

12 och 13 §§.

I det till förra Riksdagen framlagda förslag togs vid ersättningsbeloppens bestämmande hänsyn till om den, som skadats, hade minderåriga barn, som ej fyllt femton år. Häremot har utskottet anmärkt att föreskrifterna i detta hänscende borde ansluta sig till lagstiftningen angående minderårigas användande vid fabrik, handverk eller annan handtering och att såsom minderårig borde betraktas endast den, hvilken på grund af nämnda lagstiftning icke finge till arbete användas den tid, som är »yngre personer» medgifven, eller, såsom nu, högst 10 timmar om dygnet. Då emellertid det inre samband, som kunde gifva stöd för att göra bestämmelserna om ersättning beroende af föreskrifterna huru länge den minderårige finge användas i arbete, i verkligheten icke alltid torde vara för handen, samt det är af vigt att städse, så vidt möjligt är, hafva en fast och bestämd norm för bestämmande af ersättningsbeloppen, synes det föga lämpligt att beträda den af utskottet ifrågasatta väg, hvarför i det nu uppgjorda förslaget bibehållits den i förra förslaget upptagna åldersgräns.

I fråga om ersättningsbeloppen hafva man och qvinna i detta förslag blifvit likställda.

18 §.

Enligt 7 § kan arbetsgifvare befrias från de skyldigheter, som enligt denna lag åligga honom, om han styrker sig hafva vidtagit åtgärder, hvarigenom på annan väg arbetarens rätt till ersättning vid olycksfall kan anses betryggad. Det ligger dock i sakens natur att, huru omsorgsfull den pröfning än må hafva varit, som föregått dispensen, möjlighet dock alltid förefinnes att ersättningen af en eller annan orsak ej kommer att utfalla. Men då arbetarens i lag fastställda rätt till ersättning icke får göras beroende af förhållanden, öfver hvilka han ej sjelf eger någon afgöranderätt, måste i sista hand riks-försäkringsanstalten svara för att den honom tillförsäkrade ersättningen verkligen utfaller.

20 §.

Då det är af vigt att ersättningsanspråk mot riks-försäkringsanstalten slutbehandlas inom en ej allt för lång tid från det skadan skedde, har här intagits en bestämmelse om viss tid, hvarinom den, som ej nöjes åt anstaltens beslut i ersättningsfråga, skall anhängiggöra sin talan vid domstol.

21 §.

Utskottet anmärkte beträffande motsvarande bestämmelser i förra förslaget 24 § att från den allmänna regeln att ersättningsbelopp, som icke uttagits inom två år från lyftningsdagen, skulle tillfalla riks-försäkringsanstalten, undantag borde göras till förmån för omyndige. Då emellertid faran för desse att gå i mistning af sin rätt synes vara nästan ingen, när den, å hvilken vårdnaden om den omyndige blifvit lagd, det må nu vara förmyndare eller fattigvårdssamhälle, näppeligen lärer försumma att i ett fall sådant som detta bevaka den omyndiges bästa, torde en undantagsbestämmelse för omyndige här vara lika litet af nöden som då fråga är om den vanliga civila preskriptionen.

23 §.

Denna §, som innehåller bestämmelser af rent civilrättslig natur, hvilka följaktligen ej kunde intagas i det för innevarande års riksdag framlagda förslag, utgör en sammanfattning af 29 och 30 §§ i arbetareförsäkringskomiténs förslag och söker att realisera den utan tvifvel riktiga grundtanke, som komitén i dessa §§ velat uttala, nemligen att riksförsäkringsanstalten, i den mån ersättning af anstalten komme att utgå, skulle ega att träda i den ersättningsberättigades stad och ställa gent emot tredje man, som förorsakat skadan. Då emellertid det lär vara tvifvelaktigt, huruvida den rätt till skadestånd, som enligt 6 kap. strafflagen tillkommer målsegrande, är af beskaffenhet att enligt nu gällande lag kunna under alla omständigheter och i hela sin omfattning å annan öfverlätas, har det vid ifrågavarande föreskrifters affattande ansetts vara af nöden att i lagen bestämdt uttalades att rätten till skadestånd kunde öfverlätas å riksförsäkringsanstalten.

Att utsträcka anstaltens regressrätt mot arbetsgifvaren så, att denne, såsom komitén synes hafva tänkt sig, skulle blifva ansvarsskyldig för den, »som i hans ställe är satt», äfven i fall, der nu gällande lag icke medförde sådan ansvarsskyldighet, torde icke vara af behovet påkalladt.

24 §.

Förseelse, hvarom i 24 § förmäles, lär i allmänhet, om skada verkligen skett, komma att hänföras till bedrägeribrott. Men äfven om gerningen icke medfört skadlig verkan och således ej är straffbar enligt allmän lag, synes den kunna vara af så elakartad natur, att det kan ifrågasättas, om ej ett bötesmaximum af 500 kronor torde vara befogadt.

Sedan föredragningen af det nu uppgjorda förslaget afslutats, hemställde föredraganden i underdånighet att Kongl. Maj:t behagade för det ändamål, 87 § regeringsformen omförmäler, öfver nämnda, vid detta protokoll fogade förslag inhemta högsta domstolens utlåtande.

Till denna af Statsrådets öfrige ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lemna bifall.

Ex protocollo:
Carl G. Edman.

Förslag till Lag

om

försäkring för olycksfall i arbete.

1 §.

En hvar i försäkringspliktigt yrke anställd arbetare skall vara försäkrad för olycksfall i arbetet efter ty här nedan närmare bestämmes. Såsom arbetare skall ock arbetsförman enligt denna lag anses.

2 §.

Försäkringspliktiga yrken äro:

a) idkande såsom näring af: sågverks- eller brädgårdsrörelse; grufdrift, eller annat dermed jemförligt arbete; masugn eller hytta, stångjärnsbruk, manufakturverk eller annan inrättning, som afser tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster och ej är att såsom handtverk anse; fabrik; skeppsbyggeri-, stenhuggeri-, mejeri-, bryggeri-, mjöl- och sågqvarns- samt handtverkerirörelse, som drifves i så stor omfattning eller under sådana förhållanden i öfrigt, att den skäligen må anses som fabriksrörelse; boktryckeri; bränneri och annan med fabriksdrift jemförlig handtering; skorstensfejareyrket; lastning eller lossning af varor eller transport medelst prämar; bergnings- och dykeriföretag; flottning; uppsättning af elektrisk ledning; utförande af gas-, vatten- eller kloakledning; byggnadsverksamhet, som afser anläggning, förändring eller förbättring af väg eller bro, jernväg, kanal eller flottled, hamn, kaj eller dylikt samt uppförande, förändring eller bättrande

af hus, åbyggnader för landtbrukets behof dock undantagna; äfvensom tillverkning af explosiva ämnen eller annan tillverkning, der sådana ämnen pläga användas;

b) jernvägs- och spårvägsdrift.

3 §.

Försäkring, hvarom i 1 § stadgas, skall handhafvas af en för hela riket gemensam riksförsäkringsanstalt.

Afgifterna för försäkringen (premierna) skola erläggas af arbetsgifvaren.

Försäkringen träder i kraft, då arbetaren varder anställd i rörelse, tillhörande försäkringspliktigt yrke.

4 §.

Försäkringspliktiga yrken skola efter graden af sin farlighet fördelas i klasser. Afgifterna skola bestämmas till de belopp, som efter matematiska grunder beräknas vara erforderliga för utgörande af de ersättningar, som enligt denna lag böra utgå.

Närmare bestämmelser om antalet farlighetsklasser, yrkenas fördelning å dem samt beloppet af försäkringsavgifterna inom de särskilda klasserna meddelas af Konungen, första gången för tre år och sedan för fem år åt gången.

5 §.

Anmälan om försäkringspliktig rörelse skall inom tretio dagar från det denna lag trädte i kraft eller för rörelse, som sedermera öppnas, inom lika tid från det den tagit sin början af arbetsgifvaren göras, i Stockholm hos öfverståthållareembetet, i öfriga städer hos magistraten eller stadsstyrelsen och å landet hos kronofogden.

Upphör rörelsen eller sker väsentlig ändring i dess beskaffenhet, skall sådant inom tretio dagar anmälas hos ortsmyndigheten.

Arbetsgifvaren åligger att före utgången af Januari och Juli månader hvarje år hos ortsmyndigheten göra anmälan om antalet af de under nästföregående halfva kalenderår i hans rörelse anstälde arbetare och summan af deras arbetsdagar.

Drifves rörelse å flera orter, skall, der ej för något fall annorlunda af riksförsäkringsanstalten bestämmes, särskild anmälan ske å hvarje ort.

Anmälan, hvarom i denna § sägs, skall göras skriftligen i två exemplar, af hvilka det ena ofördröjligen bör genom ortsmyndighetens försorg till riksförsäkringsanstalten insändas.

6 §.

Uppstår tvifvel om riktigheten af inkommen anmälan, åligge ortsmyndigheten att skyndsamligen införskaffa erforderliga upplysningar och, der så finnes nödigt, på platsen anställa undersökning; skolande berättelse öfver hvad sålunda förekommit till riksförsäkringsanstalten insändas.

7 §.

Riksförsäkringsanstalten har att pröfva, huruvida rörelse är försäkringspliktig eller icke och, i förra fallet, till hvilken farlighetsklass den, jemlikt gällande bestämmelser, är att hänföra.

Drifves försäkringspliktig rörelse på sådant sätt, att ringare fara är för olycksfall i arbetet, må riksförsäkringsanstalten kunna förordna, att rörelsen i sin helhet eller till viss del skall tills vidare hänföras till lägre farlighetsklass, än den efter sin beskaffenhet eljest bort tillhöra, eller ock från försäkringspligt undantagas.

Pröfvas arbetsgifvare hafva för sin rörelse eller viss del deraf vidtagit sådana åtgärder, att, i händelse af olycksfall i arbetet, ersättning kommer att utgå efter ty i 12 och 13 §§ finnes stadgadt, ege riksförsäkringsanstalten medgifva, att arbetsgifvaren må, i den omfattning och på de vilkor, riksförsäkringsanstalten kan finna skäligen bestämma, befrias från honom enligt denna lag eljest åliggande skyldigheter.

Den, som ej åtnöjes med riksförsäkringsanstaltens beslut i ämne, hvarom i denna § sägs, har att deröfver anföra besvär hos Konungen inom tretio dagar efter af beslutet erhållen del; men beslutet lände emellertid till efterrättelse, intill dess annorlunda varder af Konungen förordnad.

8 §.

För hvarje halft kalenderår skall arbetsgifvaren inom utgången af nästföljande månad till ortsmyndigheten erlægga den försäkringsavgift,

som efter antalet af de i rörelsen under halfåret anstälde arbetare och summan af deras arbetsdagar på rörelsen belöper.

9 §.

Försummar arbetsgifvare hvad honom enligt 5 § åligger, ege Konungens Befallningshafvande vid vite tillhålla honom att sin skyldighet fullgöra.

Erlägges ej försäkringsafgift i stadgad ordning, åligger ortsmyndigheten att indrifva den, på sätt om resterande kronoutskylder är föreskrifvet, med tillägg af stadgad uppbördsprovision och derutöfver fem procent, som tillfalla riksförsäkringsanstalten.

10 §.

Har någon, som, enligt hvad ofvan blifvit sagdt, är i riksförsäkringsanstalten försäkrad, genom olycksfall i arbetet ljutit döden eller fått kroppsskada, som skäligen kan antagas skola medföra stadigvarande men eller sjukdom under minst fjorton dagar, åligger det arbetsgifvaren att om olycksfallet ofördröjligen hos polismyndigheten i orten göra skriftlig anmälan med bifogande af läkarebetyg angående dödsorsaken eller den skadades tillstånd.

Då sådan anmälan skett eller olycksfall af beskaffenhet, som nu är nämnd, eljest kommit till polismyndighetens kännedom, skall undersökning om olycksfallet så fort ske kan af polismyndigheten hållas för utrönande af orsaken till olycksfallet och det närmare förloppet dervid, skadans beskaffenhet och påföljd samt de öfriga omständigheter, hvilka kunna inverka på frågan om ersättnings utgående.

Sakkunnig persons biträde vid undersökningen må, der så pröfvas nödigt, på riksförsäkringsanstaltens bekostnad anlitas.

Inom tre dagar efter det undersökningen blifvit verkställd skall det dervid hållna protokoll insändas till riksförsäkringsanstalten.

11 §.

Har arbetare, som i försäkringspligtigt yrke blifvit skadad efter ty i 10 § sägs, ej egna tillgångar och åtnjuter han ej heller understöd

från sjukkassa, åligge arbetsgifvaren att, intilldess sig visar, huruvida ersättning enligt denna lag kommer att utgå, ombesörja, att den skadade erhåller nödig läkarevård samt läkemedel, vid äfventyr att polismyndigheten eljest eger derom föranstalta på arbetsgifvarens bekostnad. Hvad arbetsgifvaren sålunda påkostat ege han söka åter af den, som skadan lidit.

12 §.

Har den försäkrade genom olycksfall i arbetet fått kroppsskada, vare han berättigad att från och med sextioförsta dagen efter olycksfallet i ersättning uppbära:

a) om olycksfallet för framtiden medfört fullständig oförmåga till arbete, 360 kronor för år;

b) om olycksfallet medfört stadigvarande men, hvarigenom arbetsförmågan för framtiden minskats, ett i förhållande dertill afpassadt belopp, dock högst 300 kronor för år;

c) om olycksfallet förorsakat öfvergående men eller sjukdom, som i väsentlig mån minskat arbetsförmågan, 1 krona i sjukhjälp för hvarje dag utöfver de första sextio, som detta tillstånd fortfar.

Har den, som blifvit för framtiden fullständigt oförmögen till arbete, barn under femton år, skall den till honom utgående årliga ersättning förhöjas med 20 kronor för hvarje barn i den ålder, dock att sammanlagda ersättningsbeloppet ej må öfverstiga 440 kronor. Sådau förhöjning må ej åtnjutas för barn, som födes i äktenskap, ingånget efter olycksfallet, eller som blifvit efter olycksfallet afladt utom äktenskap, ej heller för utländsk undersåtes barn, som ej var här i riket bosatt, då olycksfallet timade.

Har den, som träffats af olycksfallet, icke fyllt 18 år, utgår ersättningen för tiden, till dess han uppnått den ålder, med allenast tre fjerdedelar af det belopp, som eljest skolat enligt ofvan angifna grunder honom tillkomma.

För tid, under hvilken sjukhjälp enligt mom. *c)* utgått, må ersättning efter mom. *a)* eller mom. *b)* ej uppbäras.

13 §.

Har olycksfallet inom ett år medfört döden, skall, utom ersättning, som enligt 12 § må hafva ifrågakommit, utgå:

- a) begrafningshjälp med 30 kronor;
- b) till enka, så länge hon lefver ogift, 120 kronor årligen;
- c) till hvarje minderårigt barn 60 kronor för år till dess det uppnått femton års ålder.

Är barn berättigadt till årligt ersättningsbelopp efter såväl fader som moder, skall det belopp utgå med 80 kronor.

Der i något fall årliga ersättningar, hvarom nu är sagdt, komme att sammanlagda öfversiga 300 kronor, skola de i förhållande till hvad å en hvar ersättningsberättigad belöper till detta belopp nedsättas.

Har den skadade efter olycksfallet trädt i äktenskap, utgår ej årlig ersättning till enkan eller till i sådant äktenskap födt barn. Ej heller utgår dylik ersättning till barn, som efter olycksfallet blifvit utom äktenskap affadt.

14 §.

Utländsk undersåtes enka och barn ega ej rätt till ersättning enligt 13 §, der de ej vid olycksfallet voro här i riket bosatta.

15 §.

Har den, som träffats af olycksfall, sjelf uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet förorsakat skadan, vare all rätt till ersättning förverkad.

16 §.

Flyttar någon, som uppbär ersättning enligt denna lag, ur riket, vare han ej berättigad till ersättning för tid, under hvilken han är å utrikes ort bosatt.

17 §.

Den, som vill framställa anspråk på ersättning, hvarom ofvan är stadgadt, göre det muntligen vid den i 10 § omförmälda undersökning eller skriftligen hos riksförsäkringsanstalten inom två år efter olycksfallet eller, om det medfört döden, inom samma tid efter dödsfallet. Kommer någon senare och har han ej giltig ursäkt, varde ansökningen ej till pröfning upptagen.

18 §.

Har rörelse i den ordning, 7 § 3 punkten angifver, förklarats vara från skyldighet till försäkring i riksförsäkringsanstalten befriad, men kan vid olycksfall i arbetet, som i sådan rörelse inträffat, ersättning ej utfås med belopp, motsvarande det i 12 och 13 §§ för hvarje fall bestämda, skall hvad som brister af riksförsäkringsanstalten fyllas.

19 §.

Ersättningsanspråk prövas af riksförsäkringsanstalten.

Utan hinder af förut meddeladt beslut ege riksförsäkringsanstalten, der någon omständighet yppas, som kan inverka på ersättningsfrågan, taga denna under förnyad pröfning; och vare den, som vill åtnjuta ersättning, pliktig att, när helst det af riksförsäkringsanstalten påfordras, medelst prest- eller läkareintyg eller annorledes styrka förhållande, som utgör vilkor för ersättningsens utgående.

20 §.

Den, som icke nöjes åt riksförsäkringsanstaltens beslut i ersättningsfråga, ege att derå tala genom stämning å riksförsäkringsanstalten till Stockholms rådstufvurätt inom ett år från det han af beslutet erhöll del.

21 §.

Begravningshjelp må lyftas så snart den blifvit faststald, sjukhjelp, hvarom i 12 § sägs, för hvarje vecka efter ingången af derpå följande vecka och annan ersättning för hvarje kalenderkvartal efter ingången af derpå följande kvartal.

Ersättningsbelopp, som ej uttagits inom två år från den dag, det fått lyftas, tillfalle riksförsäkringsanstalten. Närmare bestämmelser om sättet för ersättningsars utbetalande meddelas af Konungen.

22 §.

Rätt till ersättning enligt denna lag kan ej öfverlätas och må förty ej för gäld i mät tagas.

Ej må ur sådan ersättning godtgörelse sökas för fattigunderstöd, som lemnats under annan tid än den ersättningen afser.

23 §.

Rätt till skadestånd, som arbetare såsom målsegande på grund af olycksfall i arbetet mot annan enligt allmän lag eger, må kunna å riks-försäkringsanstalten öfverlätas.

Har någon enligt denna lag fått sig af riks-försäkringsanstalten till-erkänd sjukhjälp eller årlig ersättning, vare han, der så påfordras, skyldig att å riks-försäkringsanstalten öfverlåta all sin rätt till skadestånd på grund af olycksfallet, vid äfventyr att, intill dess behörig öfverlåtelse skett, med vidare sjukhjälp eller ersättning må innehållas. Har målseganden något i skadestånd uppburit, må det afräknas å hvad honom enligt denna lag tillkommer.

Finnes skadestånd, som på grund af öfverlåtelsen influtit, öfver-skjuta hvad riks-försäkringsanstalten nödgas till målseganden utgifva, tillfalle öfverskottet målseganden.

24 §.

Har arbetsgifvare i anmälan, som enligt denna lag skall af honom göras, mot bättre vetande meddelat oriktig oppgift, straffes med böter från och med 50 till och med 500 kronor, der ej å gerningen straff är i allmänna strafflagen utsatt.

25 §.

Förseelse, som i 24 § sägs, åtalas vid allmän domstol.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas efter allmän strafflag.

26 §.

Hvad här ofvan finnes om arbetsgifvares skyldigheter stadgadt ege icke tillämpning å staten i fråga om arbete, som för dess räkning drifves; dock skall vid olycksfall i sådant arbete, som för annan arbetsgifvare skolat medföra försäkringspligt, ersättning efter nu stadgade grunder af staten utgöras, så framt ej på grund af särskilda föreskrifter lika eller större understöd bör i annan ordning utgå.

I fråga om öfverlåtelse å staten af målsegandes rätt till skadestånd gälle hvad i 23 § finnes om öfverlåtelse af den rätt å riks-försäkringsanstalten stadgadt.

27 §.

Vill idkare af försäkringspligtig rörelse bereda hos honom anställd arbetare förhöjd försäkring i riks-försäkringsanstalten, eller vill i sådan rörelse anställd arbetare sjelf vinna förhöjning i sin försäkring, vare dertill berättigad; dock må ej i något fall förhöjningen öfverstiga dubbla beloppet af den ersättning, som eljest skolat utgå.

28 §.

Näringsidkare, så ock arbetare i yrke, som ej är försäkringspligtigt, må kunna, på derom gjord ansökning, i riks-försäkringsanstalten vinna försäkring för olycksfall i arbetet enligt ofvan stadgade grunder.

29 §.

Frivillig försäkring, hvarom i 27 och 28 §§ förmäles, gäller endast för så vidt stadgad försäkringsafgift i behörig ordning erlägges.

De närmare föreskrifter, som erfordras i afseende å dylik försäkring, meddelas af Konungen.

Denna lag skall träda i kraft den 1 Januari 1892.

*Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kongl.
Maj:ts Högsta Domstol Onsdagen den 17 December
1890.*

Andra rummet.

Närvarande:

Justitieråden: WRETMAN,
GLIMSTEDT,
HERSLOW,
SKARIN,
LILIENBERG,
WESTMAN,
HUSS.

Sedan, jemlikt Högsta Domstolens beslut den 18 sistlidne November, det till Högsta Domstolen för afgifvande af utlåtande öfverlemnade förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete emellan Högsta Domstolens ledamöter cirkulerat, företogs ärendet nu till slutligt afgörande; varande förslaget bilagdt detta protokoll.

Beträffande hufvudgrunderna för förslaget yttrade:

Justitierådet *Huss*: Förevarande lagförslag innebär en utsträckning, utöfver hvad allmän lag innehåller, af arbetsgifvares ansvarighet för skada, som under arbetet tillskyndas den hos honom anstälde arbetaren. En dylik vidsträcktare ansvarsskyldighet har redan tillförene blifvit af

lagstiftningen stadgad genom lagen den 12 Mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift, uti hvilken lag den grundsats gjort sig gällande att, der i följd af jernvägs drift någon, som är anställd i jernvägens tjenst eller arbete, under förrättandet deraf varder dödad eller skadad, jernvägens innehafvare i regel är skyldig gälda skadestånd. Till stöd för denna bestämmelse anfördes att, enär det icke kunde undgås att de, som användas i jernvägs tjenst eller arbete, derunder utsattes för faror af mångahanda slag, det näppeligen kunde anses billigt att jernvägens tjenste- och arbetarepersonal skulle ensam bära det med tjensten eller arbetet förknippade äfventyr af icke allenast ett personligt lidande utan derjemte den förmögenhetsförlust, hvilken vore en ovillkorlig följd af hvarje svårare kroppsskada; att den risk en hvar af jernvägens personal i berörda afseende löpte vore något, som aldrig låte sig på förhand beräkna och således icke heller kunde läggas till grund för bestämmande af den lön, som hvarje särskild befattning vid jernvägen skäligen borde betinga; samt att vid sådant förhållande rättvisan syntes fordra att skada, hvaraf, i följd af jernvägsdriften, någon af driftpersonalen träffades medan han vore med jernvägens tjenst eller arbete sysselsatt borde ersättas af jernvägens innehafvare.

Då sålunda grundsatsen om skyldighet för arbetsgifvare att åt den hos honom anstälde arbetaren gälda skadestånd vid olycksfall i arbetet redan blifvit för en viss näring af lagstiftningen antagen, samt de skäl, som därför åberopats, ega giltighet i afseende å andra näringar, hvilka äro af beskaffenhet att medföra högre eller lika grad af fara för arbetarens lif och helsa, synes mig fog ej saknas för att, på sätt förslaget åsyftar, jemväl för arbetsgifvare inom dessa näringar stadga en dylik ersättningsskyldighet.

Beträffande sättet för utgörande af omförmälda skadeståndspligt innehåller emellertid förslaget stadgande om skyldighet för arbetsgifvare att bekosta hos honom anställd arbetares försäkring mot olycksfall i arbetet; och har såsom skäl för en dylik anordning hufvudsakligen anförts att derigenom dels den till ersättning berättigade skulle ega full trygghet att utfå hvad honom tillkomme, dels ock möjligheten för denne att för ersättningens utbekommande nödgas inlåta sig i rättegång med arbetsgifvaren vara aflägsnad. Obestridligen äro de förmåner man sålunda velat bereda arbetaren synnerligen afsevärda, men böra de ej beredas honom på bekostnad af arbetsgifvarens rätt. Att emellertid dennes rätt varder genom ifrågasatta anordningen för nära trädd låter sig enligt min mening icke förneka. Från rättslig synpunkt kan nem-

ligen skyldighet för arbetsgifvaren att åt den i hans arbete anstälde arbetaren utgifva godtgörelse för olycksfall i arbetet ej anses inträda förr än olycksfallet inträffat. Då emellertid enligt förslaget arbetsgifvaren vore pliktig besörja arbetarens försäkring och följaktligen gälda premie till försäkringsanstalten, innebär detta i sjelfva verket att arbetsgifvaren tvingas vidkännas utgift innan ännu något olycksfall timat i hans rörelse och ehuru möjligt är att sådant ej heller kommer att inträffa, hvilken möjlighet — synnerligast om rörelsen idkas under kortare tid eller arbetsgifvaren vidtagit omfattande åtgärder till förekommande af olycksfall — ingalunda är utesluten.

För hvad förslaget i nämnda del innehåller saknas enligt min mening all rättsgrund; och innefattar denna omständighet i och för sig anledning för mig att icke tillstyrka att förslaget lägges till grund för nådig proposition i ämnet. Jag förbiser dervid ingalunda att viktiga samhällsintressen till äfventyrs må kräfvä att arbetaren kommer i åtnjutande af de fördelar det remitterade förslaget velat genom stadgandet om obligatorisk försäkring honom bereda. Möjligheten att på andra vägar, än den föreslagna, vinna detta mål torde emellertid icke vara utesluten. I sådant afseende synes en lagstadgad bestämmelse om skyldighet för arbetsgifvaren att ställa borgen för den ersättning arbetaren vid olycksfall må ega att af honom åtnjuta vara att förorda. Om vidare befrielse från ställande af dylik borgen medgäfves för den händelse arbetsgifvaren visade sig hafva försäkrat sina arbetare mot olycksfall, skulle efter all sannolikhet den frivilliga olycksfallsförsäkringen mer och mer komma till användning. Slutligen torde det förtjena att öfvervägas, huruvida ej i de fall, der dylik försäkring ej kommit till stånd, staten, till förekommande af de förmenta svårigheterna för arbetaren att gent emot arbetsgifvaren göra sin rätt till skadestånd gällande, må kunna medgifva den förstnämnde att, emot öfverlåtande på staten af sin berörda rätt, utfå skadeståndet af allmänna medel, hvarefter staten hade att af arbetsgifvaren söka sitt åter.

Justitierådet *Westman*: I vår lagstiftning är redan, genom lagen angående skada i följd af jernvägs drift den 12 Mars 1886, uttalad den grundsats att arbetsgifvare, som drifver ett yrke, deri fara för olycksfall under arbetet förefinnes, är pliktig att gälda ersättning för skada, som genom dylikt olycksfall tillskyndas i yrket anställd arbetare. Denna grundsats har äfven vunnit tillämpning i nu föreliggande lagförslag, men detta tager ännu ett steg i den inslagna riktningen, i det nemligen förslaget ålägger arbetsgifvaren att för olycksfall försäkra sina arbetare samt jemväl såsom regel stadgar att denna försäkring

skall ega rum i en af staten inrättad anstalt, den så kallade Riksförsäkringsanstalten. Uti förenämnda såväl lag som lagförslag har man utgått från den riktiga uppfattningen att arbetsgifvaren icke genom den lön, han åt arbetaren utfäst, beredt honom vederlag jemväl för den risk att skadas till lif eller lem, hvarför han till följd af arbetets beskaffenhet utsättes, äfvensom att arbetsgifvaren, hvilken drager vinsten af arbetet, jemväl bör i sin ordning bära nämnda risk genom att godtgöra den under arbetet timade skadan. Då emellertid endast ett principiellt fastställande af denna ersättningsskyldighet ej kan i alla förekommande fall leda till det åsyftade ändamålet, synes mig den nu föreslagna åtgärden att genom statens mellankomst ordna förhållandet mellan den ersättningsskyldige och den till ersättning berättigade vara till sin grund fullt befogad, lika som den kan antagas skola blifva till sina följder välsignelsebringande. För arbetaren blir det otvifvelaktigt en oskattbar förmån att genom statens anordning ega full säkerhet att utfå honom tillkommande skadestånd samt att erhålla detsamma utan kostnad eller tidsutdrägt; och, äfven om det från arbetsgifvarens synpunkt kan invändas, att han genom införande af den obligatoriska försäkringen måste vidkännas utgift för olycksfall, som ännu icke inträffat eller måhända icke kommer att inträffa i hans rörelse, så bör det å andra sidan betraktas såsom en ej oväsentlig fördel för arbetsgifvaren att genom den jemnare fördelning af ersättningsbördan, som försäkringen medför, kunna på förhand beräkna utgiften därför, hvarförutom genom statens åtagande af de med försäkringens ordnande förenade kostnader försäkringsavgifterna otvifvelaktigt komma att utfalla billigare än motsvarande avgifter i enskild försäkringsanstalt.

Jag anser mig således icke ega anledning till anmärkning mot de grunder, på hvilka ifrågavarande lagförslag hvilar.

Justitierådet *Lilienberg*: För min del anser jag mig icke kunna ogilla de hufvudgrunder, på hvilka förslaget hvilar, och jag vill med några ord angifva de synpunkter, som härvid varit för mig bestämmande. Om under utförande för en annans räkning af ett arbete, som är af den beskaffenhet att det plötsligt kan förstöra arbetarens förmåga att försörja sig och de sina, arbetaren till följd af detta arbete skadas så, att han till större eller mindre del mister sin arbetsförmåga eller dör, så bör rättigheten att få någon ersättning för den förlust, han eller hans efterlevande derigenom lida, svårligen kunna anses annat än som en oeftergiftig fordran af billighet och rättvisa, ehvad grunder man för öfrigt än må använda för att leda i bevis att en sådan rättighet förefinnes. Det är mera än ett insatt kapital arbetaren

med ens förlorar, det är den sista och enda möjligheten att uppehålla sig och de sina; och att han själf bort inse att en sådan förlust kunnat inträffa, likasom å andra sidan, att arbetsgifvaren icke är dertill vållande i annan mån, än genom beskaffenheten af den af honom bedrifna näring, kan väl verka en nedsättning till det minsta möjliga af ersättningens belopp, men icke upphäfvä det riktiga i grundsatsen att en ersättning bör af denna produktion utgifvas.

Men om denna grundsats godkännes och om man tager hänsyn till den belägenhet, hvori arbetaren blifvit försatt, fordrar vidare rättvisan, såväl att den ringa ersättning, som tillkommer arbetaren eller hans efterlevande, skall såvidt möjligt är utgå omedelbart efter olycksfallet utan kostnad och omgång för den ersättningsberättigade, som ock att denne har fullkomlig säkerhet för att ersättningen icke upphör, så länge följderna af olycksfallet finnas till. Dessa fordringar uppfyllas derigenom att man på sätt som föreslagits, med begagnande af en utaf arbetsgifvarne sjelfve allt mera och mera använd utväg, föranstaltar en af staten förvaltad försäkring af arbetarne för olycksfall i den mån de äro anstälde i yrken, som mera än andra utsätta dem för fara, och statens intresse af att tillse att de i en produktions tjänst skadade arbetare icke falla den allmänna fattigvården till last, utan komma att underhållas af denna produktion, är ett ytterligare skäl för staten att af arbetsgifvaren fordra en garanti, som arbetaren själf antingen icke vill eller icke kan uppställa såsom vilkor för sin anställning.

Jag kan derföre icke afstyrka ett sådant förslags framläggande för Riksdagen, om det ock varit att önska att denna sak kunnat ordnas på ett enklare sätt än det föreslagna, hvilket medför ett temligen inveckladt förfarande, som för vinnande af målet sätter många krafter i rörelse, utan att ändock kunna verka på ett fullt tillfredsställande sätt. Att jag förutsätter att de afgifter, som påläggas näringsidkarne, icke sättas högre, än som visar sig oundgängligen nödvändigt, torde jag knappast behöfva tillägga.

Justitierådet *Skarin*: Ifrågavarande lagförslag synes bygd på hufvudsakligen på följande grunder:

1:o) att hvarje i vissa, mer än vanligt farliga yrken anställd arbetare skulle i och med anställningen berättigas till ersättning för sådana olycksfall i arbetet, som tillintetgjorde eller i väsentligare mån skadade hans arbetsförmåga;

2:o) att sagde ersättning skulle bekostas af hans arbetsgifvare;

3:o) att staten emellertid skulle till arbetarens större säkerhet och bekvämlighet omedelbart tillhandahålla honom ersättningen och uttaga härför nödiga bidrag af arbetsgifvarne;

4:o) att, till undvikande af förlust för staten, arbetsgifvarne skulle i viss mån göras gemensamt ansvariga för bidragens utgörande, och dessa uttagas med årliga belopp, som efter matematiska grunder kunde finnas erforderliga till fullgörande af statens betalningsskyldighet; och

5:o) att ersättningarnes utbetalning samt bidragens uppbärande och förvaltning äfvensom öfverinseendet öfver lagens tillämpning skulle anförtros åt ett af staten bekostadt embetsverk, benämndt Riksförsäkringsanstalt.

Likasom, ekonomisk sedt, en produktion ej kan ega bestånd, utan att alla af produktionen föranledda kostnader betäckas af produktionens afkastning, likaså lärer ej heller ett arbete kunna förtfarande presteras utan att arbetskostnaderna af arbetslönen till fullo gäldas; och till dessa kostnader hör uppenbarligen utom hvad som erfordras för arbetarens underhåll under arbetstiden, bland annat, äfven ersättning för den fara att genom olycksfall skadas till lif eller arbetsförmåga, hvarför arbetaren i vissa yrken kan vara utsatt. För dylik fara torde arbetaren med full rätt kunna fordra en efter farans storlek lämpad ersättning.

Då arbetsgifvaren i regeln uppbär produktionens afkastning och följaktligen har att vidkännas produktionskostnaderna, ligger det i sakens natur, att arbetsgifvaren har att till arbetaren svara för den ersättning, som den med arbetet förenade särskilda fara må betinga.

Denna ersättning kan tillgodokomma arbetaren antingen i form af förhöjd arbetslön till alla i det farliga arbetet sysselsatta arbetare, hvilka i sådant fall hafva att sjelfva vidkännas skadan af olycksfall, eller på det sätt att arbetsgifvaren förbinder sig, att, när skada af olycksfall inträffar, därför lemna den skadade eller dennes anhöriga ersättning.

I hvilken form ersättningen än utgöres, måste den betraktas såsom en del af arbetslönen; och likasom denna i regeln bestämmes genom öfverenskommelse emellan arbetsgifvare och arbetare, torde äfven, såvidt på deras rätt inverkar, af dylik öfverenskommelse böra bero till hvad belopp och under hvad form ersättning för fara att skadas af olycksfall i arbetet skall utgå.

Vore det därför fråga endast om rättsförhållandet emellan arbetsgifvare och arbetare, synes mig lagstiftarens inblandning till förmån för den ena eller andra kontrahenten icke vara påkallad eller berättigad.

Det har blifvit anfördt, att arbetarens svaga ekonomiska och sociala ställning skulle tvinga honom att ingå på för honom ogynnsamma arbetsaftal, att han ej skulle vara i stånd att bedöma huruvida de för-

hållanden, under hvilka arbetet egde rum, vore för honom betryggande och att af sådan anledning lagstiftarens mellankomst till skyddande af arbetarens intressen skulle vara af nöden.

För min del anser jag det skäl för lagstiftningens mellankomst, man velat finna i arbetarens förment svaga ekonomiska och sociala ställning, för närvarande icke ega särdeles stor betydelse och för framtiden få ännu mindre sådan. Den förmåga af sammanhållning och organisation till bevakande af gemensamma intressen, som lyckligtvis alltmera vinner insteg bland arbetarne, gifver dem en styrka och betydelse, som, enligt hvad erfarenheten redan visat, i talrika fall ej stått tillbaka för arbetsgifvarens; och allt eftersom denna förmåga, hvilken väl ännu blott är i sin början, hinner att utvecklas och spridas, lära arbetarne alltmera vinna den dem med rätta tillkommande fria och oberoende ställning, som ganska väl sätter dem i stånd att i förhållande till arbetsgifvaren iakttaga och bevaka sina fördelar.

Men äfven om i åtskilliga fall arbetaren ej skulle kunna af arbetsgifvaren betinga sig den ersättning för möjliga olycksfall eller de andra fördelar, arten och värdet af hans arbete skäligen synas kräfvat, torde lagstiftaren ej böra af sådan anledning ingripa till förmån för arbetaren mera än för hvarje annan producent, som till följd af konjunkturerna nödgas afyttra sin vara till lägre pris, än som kan anses motsvara dess verkliga värde. Ett ingripande i sådant syfte synes mig leda till de betänkligaste konsekvenser. Älägges arbetsgifvaren genom lagbud att lemna sina arbetare andra och större förmåner, än som på det fria aftalets väg skulle kunna ernås, synes mig arbetsgifvaren rättvisligen kunna fordra att genom lagbud tillförsäkras afsättning å sin produktion till det högre pris den aftvingade förhöjningen i arbetslönen bör betinga. Ja, arbetsgifvaren skulle med samma rätt kunna fordra, att när, såsom väl ej sällan inträffar, konjunkturerna ställa sig så, att arbetet betingar högre pris än som kan anses motsvara dess verkliga värde, eller högre pris än som står i skäligt förhållande till produktionens afkastning, arbetaren skulle genom lagbud tvingas att arbeta för lägre pris, så att äfven arbetsgifvaren erhöle sin skäliga del af afkastningen.

Det anförda skälet att arbetaren skulle sakna förmåga bedöma arbetets större eller mindre farlighet synes mig, äfven om så verkligen någon gång är förhållandet, desto heldre kunna lemnas utan afseende, som, efter hvad komitén angifver, arbetsaftalen allt mera ingås på obestämd tid, och arbetaren, äfven om han vid sin anställning ej insett yrkets farlighet, således är oförhindrad lemna detsamma, när han kommer under fund med att det är förenadt med fara.

Om jag således i olikhet med komitén anser stora betänkligheter möta att af hänsyn till arbetarnes intressen söka genom lagbud bereda dem särskilda förmåner på arbetsgifvarnes bekostnad, synes mig dock ur en annan, af komitén äfven framhållen synpunkt åtgärder för arbetarnes tryggande mot olycksfall i arbetet och följderna deraf möjligen böra i lagstiftningsväg vidtagas.

Visar nemligen erfarenheten, att drifvandet af ett visst yrke är förenadt med mer än vanlig risk för dervid anställda arbetare, att dessa proportionsvis i större antal än arbetarne i andra yrken blifva skadade till lif eller arbetsförmåga och att till följd deraf det allmänna, staten eller kommunen, får vidkännas en särskild tunga för understöd åt invalider från ett dylikt yrke, synes staten i det allmännas intresse kunna med fullt fog efter omständigheterna antingen förbjuda yrkets utöfning eller för tillåtelse dertill uppställa sådana vilkor, att faran i möjligaste måtto förebygges och att den ekonomiska förlusten af olycksfall, som ändock inträffa, drabbar den, till hvars fördel yrket drifves, eller arbetsgifvaren.

Af komiténs utredning framgår, att, såsom ock naturligt är, olycksfall i arbetet under den tid utredningen afser inträffat i de flesta, om ej alla yrken, ehuru gifvetvis proportionsvis till större antal inom vissa yrken än inom andra; och man kan ju, såsom komitén gjort, på grund af en sådan utredning, från de mindre farliga yrkena särskilja sådana, som anses medföra den grad af fara, att lagstiftningens mellankomst synes påkallad.

Genom lag angående skydd mot yrkesfara den 10 Maj 1889 (hvilken dock icke omfattar alla yrken, som komitén ansett böra hänföras till »försäkringspligtige») hafva meddelats föreskrifter i syfte att, såvidt möjligt, förekomma olycksfall i farliga yrken; och genom lag den 12 Mars 1886 har, beträffande ett särskildt farligt yrke, jernvägsdrift medelst ångkraft, dervid anställda arbetare tillförsäkrats rätt till ersättning af arbetsgifvare för skada genom olycksfall i arbetet.

Det nu föreliggande förslaget åsyftar att stadga rätt till sådan ersättning för arbetarne jemväl i flera andra farliga yrken.

Det har blifvit invändt, att, enligt hvad erfarenheten i vårt land hittills skulle gifvit vid handen, arbetare, som i farliga yrken blifvit skadade, faktiskt erhållit erforderligt understöd, utan att de behöft falla det allmänna till last, och att, då klagan i detta hänseende ej försports, något behof af lagstiftningens ingripande ej skulle förefinnas.

I alla yrken och i alla sysselsättningar är människan mer eller mindre utsatt för fara att genom olycksfall skadas till lif eller arbets-

förmåga; och den allmänna fattigvården lärer ej undgå att årligen mot- taga invalider, skadade under arbete i olika yrken. Bland komiténs utlåtanden har jag förgäfvets efterforskat uppgift eller utredning om antalet af fall, der i farligt yrke skadade arbetare saknat erforderligt understöd af arbetsgifvare eller egna kassor och af sådan anledning fallit det allmänna till last. Skulle det ej kunna visas, att från de yrken, lagförslaget afser, flera invalider än från andra yrken blifvit, såsom saknande annat understöd, hänvisade till den allmänna fattig- vården, torde få antagas att i regeln nödigt understöd på annan väg kommit dessa invalider till godo.

Ofvanberörda invändning, hvilken jag ej funnit vederlagd, lärer i sådant fall förtjena uppmärksamhet. Åtminstone skulle väl, om invänd- ningen vore grundad, för närvarande ej förefinnas något trängande be- hof i det allmännas intresse af en sådan lag som den föreslagna, och frågan torde i sådant fall kunna utan fara få tills vidare anstå, der- igenom ock kunde vinnas en väl behöflig tillökning i det statistiska materiel, som måste ligga till grund för särskiljande af de »försäkrings- pligtiga» yrkena och för beräkning efter matematiska grunder af de bidrag vederbörande arbetsgifvare inom dem borde lemna.

Under förutsättning emellertid att ett behof i det allmännas intresse af lag i förevarande ämne förefinnes, synes förslagets båda första huf- vudgrunder eller arbetarnes berättigande till ersättning för skada genom olycksfall i arbetet och arbetsgifvarnes förpligtande att vidkännas denna ersättning, hvilka båda grunder redan vunnit tillämpning i Lagen an- gående ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift den 12 Mars 1886, ej gifva anledning till väsentliga anmärkningar.

Ur synpunkten af det allmännas intresse torde det vara nödigt, att ersättningen för risken i arbetet utgår i form af understöd åt den, som blifvit genom olycksfall skadad, enär, om ersättningen utginge i form af förhöjd arbetslön till alla arbetarne utan att tvångsförsäkring vore dem ålagd, det säkerligen i många fall ändock blefve det allmänna, som finge vidkännas de ekonomiska följderna af inträffande olycksfall. Fastställande af arbetsgifvarens skyldighet att svara för den skada, som genom olycksfall drabbar hans arbetare, innebär ett i det allmännas intresse gifvet stadgande, att en del af arbetslönen skall utgå på ett visst sätt; och såväl arbetsgifvare som arbetare hafva att vid arbets- aftalets ingående taga hänsyn till detta förhållande.

Förslagets 3:dje hufvudgrund eller statens åtagande att omedel- bart till de skadade arbetarne utbetala den ersättning, som på ar- betsgifvarens bekostnad bör dem tillkomma, likasom de fjerde och

femte hufvudgrunderna, eller arbetsgifvarnes förpligtande att utgifva s. k. försäkringsavgifter till Riksförsäkringsanstalten och stadgandena om detta embetsverk äro deremot för vårt land fullkomliga nyheter.

Det i lagförslaget använda uttrycket »försäkring» synes här beteckna något helt annat än hvad hittills med detsamma i vår lagstiftning förstått. Då arbetarens rätt till ersättning för skada genom olycksfall i arbetet skulle inträda i och med hans anställning i det farliga yrket och fortfara så länge anställningen varade, alldeles oberoende af huruvida det yrke, hvori han vunnit anställning, blifvit anmäldt och beskattadt såsom »försäkringspligtigt» eller huruvida de mot arbetarens ersättningsrätt svarande avgifter af arbetsgifvaren erlades eller ej, torde här ej vara fråga om »försäkring» i den mening, hvori detta ord hitintills blifvit brukadt; och uttrycket synes mig derföre kunna gifva anledning till missförstånd. Lagförslaget innebär, såsom förut antydts, efter min uppfattning, helt enkelt, att alla i farliga yrken anställda arbetare skulle få rätt till skadestånd af staten för vissa inträffande olycksfall och att härtill nödiga medel skulle beredas staten genom uttagande af en årlig, af Kongl. Maj:t efter vissa grunder till beloppet bestämd skatt af arbetsgifvarne.

Redan föreskriften om statens mellankomst till fullgörande af arbetsgifvarens skadeståndsskyldighet till arbetarne torde innebära något för statens ändamål främmande och kunna, äfven om ingen pekuniär uppoffring dermed vore förenad, medföra betänkliga konsekvenser. Det vore ju i hög grad lyckligt om staten kunde ikläda sig ansvarighet för fullgörande af alla dess medlemmars rättsliga förpligtelser; men då sådant ej ligger inom det tänkbaras område, lärer väl staten icke böra, åtminstone icke utan de mest tvingande skäl, göra ett undantag till förmån för vissa medlemmar. Åtskilliga fordringsanspråk torde finnas af lika ömmande och behjertansvärd natur som arbetarens hos arbetsgifvaren, för hvilkas uppfyllande statens mellankomst med lika stort skäl kunde och säkerligen, om banan en gång beträdes, äfven kommer att påfordras.

De förpligtelser för arbetsgifvarne, hvarpå möjligheten af denna statens mellankomst skulle grundas, torde dessutom för dem blifva öfver höfvan obilliga och betungande.

Förslaget synes innebära, att de s. k. »försäkringsavgifter», arbetsgifvarne hade att årligen erlägga, skulle af Kongl. Maj:t bestämmas med beräkning, att alla arbetsgifvare inom samma farlighetsklass skulle i proportion af antalet använda arbetsdagar för hvart år till-

skjuta så mycket, som erfordrades till fullgörande för all framtid af hela den ersättningsskyldighet, som blefve en följd af alla under året inom klassen inträffande olycksfall af beskaffenhet att medföra rätt till skadestånd (motsvarande, enligt komiténs terminologi, fasta premier). Med det jemförelsevis ringa statistiska materiel, som för närvarande finnes tillgängligt, lärer det näppeligen kunna med någon säkerhet ens tillnärmelsevis beräknas till hvilket belopp årsafgifterna inom de särskilda farlighetsklasserna kunna komma att af Kongl. Maj:ts bestämmas; men naturligt är, att dessa afgifter, till undvikande af förlust för staten, skulle få en tendens att snarare öfver- än understiga hvad till ersättningsskyldighetens fullgörande oundgängligen kräfves, och att under alla förhållanden, till mötande af ej blott det löpande årets utan äfven kommande års ersättningskraf, ej obetydliga kapitalbelopp årligen måste från industrien uttagas. Uppgifterna från Tyskland för år 1886 äro i detta hänseende ganska upplysande. Enligt dessa af komitén (Bet. II s. 293) refererade uppgifter utgjorde yrkessamfundens inkomster för året 12,381,958,46 mark, hvilken summa väl åtminstone i det närmaste betecknar hvad som under året i afgifter från arbetsgifvarne uttagits, under det utgifterna för ersättningar under året belöpte sig till blott 1,711,699,98 mark.

Dessa »försäkringsavgifter», hvilkas storlek icke kunna för närvarande på förhand beräknas och på hvilkas bestämmande arbetsgifvarne sjelfva ej komma att få något som helst inflytande, skulle de emellertid, enligt den föreslagna lagen, vara ovilkorligt underkastade.

I vår lagstiftning förekomma visserligen fall, då staten ansett sig böra af vissa yrkesidkare (till exempel kommissionärer för anskaffande åt tjenstehjon af anställning utom riket och utvandrareagenter) fordra inbetalning på förhand af penningar eller ställande af annan säkerhet för fullgörande af dem åliggande skyldigheter; men fråga har då varit om yrken, som man tydligen ej varit angelägen att uppmuntra. I förevarande lagförslag handlas deremot om landets viktigaste industriella näringar, på hvilkas blomstring och utveckling landets ekonomiska västånd väsentligen är beroende och som derföre ej utan nödtvång torde böra betungas eller hämmas.

Tager man, utom till penningeutgiften, hänsyn jemväl till den arbetsgifvarne ålagda anmälningsskyldighet, den särskilda bokföring, som deraf ovilkorligen betingas, samt de mindre behagliga undersökningar, hvartill uppkommet »tvifvel» om riktigheten af en inkommen anmälan skulle kunna föranleda, torde lagförslaget befinnas för arbetsgifvarne medföra en ganska afsevärd tunga.

Under nuvarande förhållanden kan arbetsgifvaren, då skada af olycksfall inträffar, genom den skadade arbetarens anställning på en annan plats, som han oaktadt skadan kan sköta, eller genom förmåner in natura, till begges ömsesidiga fördel, men med mindre uppoffring för arbetsgifvaren, bereda arbetaren ett för denne i många fall värdefullare understöd än den penninghjelp af staten lagförslaget tillförsäkrar honom.

Skulle nu, enligt lagförslaget, staten, mot erhållande af »försäkringsafgifter» från arbetsgifvaren, öfvertaga hans ersättningsskyldighet, torde vara att befara, att arbetsgifvaren kommer att anse sig genom afgifternas erläggande frikallad från all vidare ansvarighet i detta afseende och att det understöd, som hittills från hans sida under en eller annan form kommit arbetaren till godo, indrages eller i väsentlig mån minskas. Huruvida arbetaren kommer att härpå vinna, synes tvifvelaktigt.

Storleken af de årliga försäkringsafgifterna inom hvarje farlighetsklass kommer naturligtvis hufvudsakligen att bero på antalet af de skadeståndsskyldighet medförande olycksfall, som årligen inträffa inom alla de till klassen hänfödda yrken; men för hvarje arbetsgifvare inom samma farlighetsklass skulle i förhållande till antalet af använda arbetsdagar afgiften ställa sig lika utan afseende på om flera eller färre eller alldeles inga olycksfall inom hans egen affär inträffade. Om således en arbetsgifvare med den bästa framgång använde aldrig så mycken omsorg, möda och kostnad till förekommande af olycksfall för de i hans affär anstälde arbetare, skulle han ändock hafva att betala lika stor afgift som den arbetsgifvare inom samma farlighetsklass, som härutinnan visade ligkiltighet och försummelse och i hvars affär i följd deraf talrika olycksfall inträffade. Den förre skulle få vidkännas följderna af den senares fel, utan möjlighet att förekomma dem. Arbetsgifvaren skulle — och detta synes mig vara en af de svåraste anmärkingar förslaget föranleder, — ej få något afsevärdt ekonomiskt intresse att inom sin egen affär förekomma olycksfall. De ekonomiska följderna deraf skulle ju bäras af alla arbetsgifvare inom samma klass och således endast i mycket ringa mån af honom sjelf. Deremot skulle hvarje arbetsgifvare lida icke blott af följderna af olycksfall inom alla andra till samma klass hörande affärer utan äfven af annan arbetsgifvares insolvens.

Att påtvinga arbetsgifvarne en sådan ansvarighet för hvarandra synes mig allt för mycket strida mot rättvisa och billighet och dessutom snarare motverka än främja det skydd, man velat bereda arbetarne.

Det kraftigaste skydd till förekommande af olycksfall i arbetet, lagstiftningen kan lemna, synes mig ligga deri att, såsom genom lagen den 12 Mars 1886 skett, arbetsgifvaren ensam göres ekonomiskt ansvarig för följderna af de i hans affär inträffande olycksfall.

Nämnde lags bestämmelser om skadestånd till skadade arbetare måtte hitintills ytterst sällan om ens någonsin behöft tillämpas; åtminstone har jag ej haft tillfälle att se ett enda sådant fall. Någon klagan deröfver, att lagen ej skulle visat sig förmå tillförsäkra skadade arbetare nödigt understöd eller att sådane i saknad deraf fallit det allmänna till last, har mig veterligen ej försports; och jag antager deraf, att, åtminstone i fråga om arbetare vid jernväg, behof af en längre gående lagstiftning i detta ämne hitintills icke gjort sig kämbart.

I följd af hvad jag sålunda anfört och då de lagbestämmelser, som hitintills visat sig tillfyllestgörande i fråga om arbetare vid jernväg, äfven torde vara det i fråga om arbetare vid andra farliga yrken, synes mig, om någon lagstiftning i förevarande syfte för dessa yrken öfverhufvud skulle befinnas behöflig, denna böra inskränkas till stadganden angående skadade arbetares rätt till skadestånd af deras arbetsgifvare i ungefärlig öfverensstämmelse med hvad lagen den 12 Mars 1886 i detta afseende innehåller.

Derigenom skulle jemväl undgås de säkerligen för närvarande ej fullt beräkneliga kostnader lagförslagets genomförande skulle kräfva. Utom hvad för Riksförsäkringsanstalten erfordrades, torde äfven böra tagas i beräkning de ganska omfattande bestyr, som skulle åläggas ortsmyndigheterna, och som billigtvis ej lära kunna utan särskild ersättning af dem fordras. Erfarenheten från Tyskland synes i detta fall ej uppmuntrande. Den redan omnämnda uppgiften för år 1886 upptager med en utbetald ersättningssumma af blott 1,711,699,98 mark kostnaderna för förvaltning, undersökningar m. m. till 2,601,541,92 mark utom 590,133,24 mark i organisationskostnader.

På grund häraf är jag för min del hindrad tillstyrka utfärdandet af en lag i öfverensstämmelse med förslaget.

Justitierådet *Herslow*: Det remitterade lagförslaget, enligt hvilket hvarje i vissa uppräknade yrken anställd arbetare skall, i och med sitt inträde i arbetet och utan någon särskild åtgärd från sin principals sida, vara i en tillämnad riksförsäkringsanstalt försäkrad för olycksfall i arbetet, ålägger tillika arbetsgifvarne inom dessa yrken att, genom erläggande till nämnda anstalt af erforderliga premieafgifter, ersätta de utgifter till skadade arbetare eller deras rättsinnehafvare, som försäkringen medför för staten. Enär denna senare bestämmelse icke får

antagas bero på blott och bar godtycklighet, måste det alltså förutsättas, att förslaget författare ansett sig ega giltig grund för den sålunda å arbetsgifvaren lagda ersättningsskyldighet. Hvilken denna grund varit, har icke klart och bestämdt uppgifvits; men af motiveringen till det af s. k. arbetareförsäkringskomitén afgifna, i denna del med det remitterade öfverensstämmande förslaget framlyser dock, att sagda grund icke kan hafva varit någon annan än den, att inom nämnda yrken arbetsgifvaren ansetts hafva en naturlig pligt att bära det ekonomiska ansvaret för skada till lif eller lem, som drabbar arbetarne i följd af deras verksamhet i arbetsgifvarens tjänst. Fullgörandet af denna pligt medelst bekostande af försäkring i en statsanstalt har, enligt hvad vidare framgår af berörda, hos Kongl. Maj:t af föredragande Statsrådet, vid frågans remitterande till Högsta Domstolen, delvis åberopade motivering, föreslagits af den anledning, att den utväg, som eljest förefaller såsom den enklaste och naturligaste, nemligen arbetsgifvarens förpligtande till direkt ersättningsskyldighet gent emot skadad arbetare, ansetts vara förenad med betydande olägenheter. Den föreslagna anordningen, enligt hvilken staten åtager sig ersättningsskyldigheten till arbetaren, men i stället i form af premier uttager den af försäkringen betingade kostnad af arbetsgifvaren, har uppenbarligen till ändamål att, genom att skjuta staten in emellan arbetaren och arbetsgifvaren, ordna rättsförhållandet dem emellan på ett sätt, som ansetts vara för arbetsgifvaren minst betungande, för arbetaren mest betryggande och för båda bäst förebyggande kollisioner.

Innan jag inlåter mig i närmare granskning af den ordning, som föreslagits för utkräfvande af den underförstådda ansvarighet å arbetsgifvarens sida, hvilken lär utgöra den väsentliga grunden för hela det föreliggande lagförslaget, torde först erfordras en närmare undersökning angående rättmätigheten, beskaffenheten och omfattningen af samma ansvarighet, hvarom någon klar och fullt bestämd mening ännu ingalunda hunnit göra sig allmänt erkänd.

I afseende å skyldigheten att ersätta skada befinner sig rättsuppfattningen hos en stor del af de mera civiliserade nationerna sedan någon tid tillbaka i ett märkligt utvecklingsskede. Anledningen härtill får i första rummet sökas i den genomgripande ombildning, som det industriella arbetet i senare tider undergått. I stället för att detta fordom i allmänhet utfördes medelst levande kraft, af hvilken, i anseende till så väl lättheten att leda och styra densamma som ock dess relativt

mindre styrka, några svårare olycksfall icke egentligen voro att befara, har produktionen numera i allt större utsträckning tagit i sin tjänst döda naturkrafter, de der endast med stor sorgfällighet och genom en synnerligen invecklad mekanism låta sig brukas och beherskas samt, derest de i följd af någon tillfällighet undandraga sig den erforderliga kontrollen, kunna medföra olyckor af ett, i anseende till de verkande krafternas väldighet samt den stora omfattningen af de moderna industriella inrättningarna, stundom oberäkneligt omfång. Sålunda har industrien i allt jemt vidgad utsträckning antagit en karakter af farlighet, som den förut nästan alldeles saknat.

Nämnda utbyte af kraft och medel för produktionen har åter i väsentlig mån framkallat en annan, icke mindre märklig förändring i afseende å industriens organisation. I forna tider besörjdes och bekostades det industriella arbetet i regeln af enskilda personer, af hvilka en hvar idkade sin särskilda näring, d. v. s. personligen egnade sig deråt, i det han, vare sig med eller utan biträden, sjelf lade hand vid arbetet eller åtminstone ledde och öfvervakade detsamma; men denna handtverksindustri har i våra dagar allt mer undanträngts af den genom anlåtande af elementarkraft möjliggjorda storslöjden, hvilken, enär dess ändamålsenliga bedrivande oftast kräfver större kapital, än en enda person har att disponera, vanligen befinner sig i händerna på stora bolag, så inrättade, att delegarne icke i företaget insätta sin personliga verksamhet, utan endast en viss del af sin förmögenhet. Dessa aktiebolag operera, hvad angår såväl utförandet som ledningen och kontrollen af arbetet, helt och hållet genom organer, från och med den egentlige kroppsarbetaren till och med den af bolaget utsedda styrelse.

Den omhvälfning, näringslivet sålunda undergått, i ty att, samtidigt med det att industrien antagit egenskapen af farlighet, dess innehafvare och hufvudmän allt mer dragit sig bort från befattning med arbetet, har i rättsligt hänseende uppenbarligen varit af icke ringa betydelse isynnerhet i de länder, der, såsom förhållandet är hos oss, gällande rätt beträffande skadeståndsskyldighet upptagit den inom romerska rätten utbildade allmänna grundsats, att icke någon är ansvarig för skada, som annan lidit, med mindre han genom någon handling eller underlåtenhet, som skäligen kan tillräknas honom såsom fel, har skuld till skadan. Med tillämpning af denna grundsats inom näringslivets område äro industriens principaler befriade från nästan allt ansvar för skada, som driften för annan person medför. Har skadan sitt upphof i yrkesdriftens egen beskaffenhet, så undgår innehafvaren ersättningskyldighet, allenast driften är af staten tillåten och anbefalda eller

eljest öfliga försigtighetsmått iakttagits, då skadan hänföres till ren olyckshändelse; och derest skadan har sin grund i något fel i afseende å arbetets utförande eller anordnande, så stannar skulden hos den eller de vanligen mindre vederhäftige personer, hvilka verkställt arbetet eller haft ledningen och tillsynen deraf sig anförtrodd. I båda fallen kommer den, som lidit skadan, i allmänhet att sakna ersättning.

Detta är emellertid ett resultat, som onekligen för den naturliga billighetskänslan förefaller föga tillfredsställande. Om, sedan erfarenheten ådagalagt att en viss yrkesdrift oundvikligen innebär en större eller mindre fara för omgifningen, någon, trots denna erfarenhet, ändock sätter en sådan yrkesdrift i gång, synes rättvisan fordra, att den, som sålunda utsätter andra personer för en bestämd, på förhand känd fara, skall, oberoende deraf, huruvida staten anser sig böra tillåta en sådan rörelse eller icke, sjelf bära den dermed förenade risk, såvidt dess ekonomiska sida beträffar; och det tyckes icke heller vara för mycket begärdt, att i sagda fall driftsegaren tillika skall antingen utöfva sådan kontroll öfver sin vid driften anställda personal, att icke genom fel å dess sida annan lider skada, eller ock, derest detta i följd af arbetets beskaffenhet, personalens mängd eller andra omständigheter icke är honom möjligt, vidkännas jemväl de ekonomiska följderna af denna med rörelsen förbundna olägenhet. Detta vill med andra ord säga, att enhvar, som sjelf eller genom annan utöfvar en verksamhet, om hvars farlighet han eger vetskap, bör vara ansvarig för all derigenom orsakad skada, äfven om denna icke kunnat af honom förekommas och således, från hans sida, är att enligt hittills rådande uppfattning hänföra till våda^{*)}. Men enär för ett konsekvent genomförande af denna grundsats i hela dess omfattning det hinder i praktiskt hänseende möter, att i det konkreta fallet det kan vara förenadt med synnerlig svårighet att med erforderlig säkerhet afgöra, icke blott huruvida en verksamhets egenskap af att vara farlig kan anses tillräckligen konstaterad, utan äfven om denna dess egenskap varit för verksamhetens utöfware bekant, synes lagstiftaren handla klokt, om han, till förebyggande af misstag, i sjelfva lagen utsätter hvilka de yrken eller företag äro, som på grund af vunnit erfarenhet skola betraktas såsom

---

*) I sjelfva verket synes det med fog kunna ifrågasättas, huruvida det icke är oegentligt att såsom ett verk af slumpen anse något, som är en följd af en verksamhet, hvars beskaffenhet att kunna medföra en sådan följd varit eller åtminstone bort vara på förhand insedd. Så t. ex. synes sådan skada, som härrör från eldgnistor från lokomotiv, med en fullt riktig uppfattning af begreppet af våda ej kunna dit hänföras.

farliga. Lagen kan sedermera i mån af behof kompletteras efter näringslifvets utveckling.

Närmast utsatt för att skadas genom en med fara förenad industri är naturligtvis den dervid anställda personal; och i åtskilliga främmande länder hafva derföre också, såsom den af s. k. arbetareförsäkringskomitén meddelade redogörelse för utländsk rätt i ämnet utvisar, lagstiftarne sökt, att, genom att åtminstone i förhållande till arbetarne göra innehafvare af farlig yrkesdrift i större eller mindre mån samt under en eller annan form ansvarig äfven för våda, afhjelpa de olägenheter, hvori arbetarne råkat genom näringslifvets ofvan antydda utveckling. Äfven i vårt land har en början i detta afseende blifvit gjord genom den år 1886 antagna lagen angående ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift. Enligt denna lag är innehafvare af jernväg, som trafikeras medelst ångkraft, i händelse någon af jernvägspersonalen under sitt arbete dödas eller lider kroppsskada i följd af jernvägsdriften, pliktig att gälda skadestånd, så framt han icke kan visa, att den, som lidit skadan, sjelf ådragit sig densamma genom grof vårdslöshet. Detta stadgande har, såsom den meddelade motiveringen till lagen antyder, sin grund i den uppfattning, att den lön, som jernvägsinnehafvaren utfäster åt sin personal, icke kan vara afsedd att innefatta vederlag jemväl för den risk att lida skada till lif eller lem, hvarför personalen genom sin sysselsättning vid jernvägen utsättes, vid hvilket förhållande rättvisan syns fordra, att samma risk, såvidt dess ekonomiska sida beträffade, skulle bäras af jernvägsinnehafvaren. Om nu enahanda uppfattning af lönens ändamål, hvilken uppfattning redan under nuvarande förhållanden åtminstone inom vårt land utan tvifvel är den vanliga, af lagstiftaren fastställes såsom skolande ega tillämpning äfven i afseende å öfriga yrkesdrifter, hvilka erfarenheten visat vara förenade med fara, torde dessa yrkesdrifters principaler rättvisligen icke heller böra undslippa att, i lika mån med jernvägsinnehafvare, vara i förhållande till sina arbetare ansvarige för skada, som drabbar dem i deras verksamhet*). Härvid bör dock noga märkas att, likasom enligt 1886 års lag jernvägsinnehafvarens ansvarighet icke blott emot sin personal utan äfven i förhållande till tredje man afser endast sådan skada, som är

*) Att uppfattningen om arbetsgifvares ansvarighet i afseende å personer, som af honom sättas till ett för dem farligt arbete, icke varit för vår äldre lagstiftning alldeles främmande, synes framgå af stadgandet i 28 kap. 4 § Missgerningsbalken af 1734 års lag äfvensom af några i arbetareförsäkringskomiténs betänkande, 1:sta delen pag. 72, omnämnda författningar.

en följd af jernvägsdriften d. v. s. står till denna i ett verkligt kausalsammanhang, så bör också idkaren af annan farlig rörelse icke heller gent emot sina arbetare vara ansvarig för annan skada än den, som är en följd af samma rörelse. Om t. ex. en fabriksägare sänder en af sina arbetare bort för att för fabriken räkning uträta ett ärende och denne under sin vandring å allmän gata träffas af en från någon icke till fabriken hörande byggnad nedfallande taksten eller halkar och bryter benet eller ock råkar ut för annat icke från fabriksrörelsen härrörande missöde, så finnes icke någon rimlig grund, hvarför fabriksägaren i dessa fall allenast af den anledning, att den skadade arbetaren hade anställning vid fabriken, skulle vara ansvarig mera, än om skadan träffat någon af hans icke vid fabriksrörelsen anstälde enskilde tjenare. Grunden för drifttegarens ansvarighet för våda är ju endast driftens beskaffenhet af att vara farlig för omgifningen; men i de anförda fallen har denna driftens beskaffenhet icke haft det minsta samband med den olycka, som timat. Också skulle, om i det första af de angifna fallen den nedrasande takstenen träffat icke blott fabriksarbetaren utan äfven en honom åtföljande, af fabriksidkaren i annat ärende utsänd enskild tjenare, det säkerligen förefalla den sistnämnde alldeles orimligt, hvarför han skulle sakna ersättning, då fabriksarbetaren komme i åtnjutande af sådan.

Att den arbetare, som uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet sjelf ådragit sig skada, icke eger några berättigade anspråk på ersättning torde vara sjelfklart. Det är desto angelägnare att låta den med grof vårdslöshet beträdde arbetaren sjelf bära följderna af sitt fel, som genom ett sådant äfven hans medarbetare kunna i en mängd fall blottställas för fara.

Enär omfattningen af arbetsgifvarens naturliga ansvarighet för olycksfall är beroende af den grund, som antages uppbära ansvarigheten, anser jag mig böra, för att göra det än mera klart, att samma ansvarighet icke gerna kan hvila på någon annan grund än den af mig förut uppgifna, i största korthet beröra de andra skäl och omständigheter, hvilka stundom blifvit åberopade till stöd för en sådan ansvarighet; hvarvid jag dock på förhand får fästa uppmärksamhet vid, att dessa skäl, derest de befunnes riktiga, skulle föranleda till ansvars-skyldighetens läggande icke blott å idkare af vissa slag af yrken, utan å hvar och en, som i sitt arbete begagnar främmande personer.

Den teori har någon gång blifvit uppställd, att det skulle ligga i sjelfva arbetsaftalets natur, att hvarje arbetsgifvare vore pligtig att garantera sina arbetare trygghet mot eller ersättning för olycksfall i

deras verksamhet. Denna teori kan emellertid icke annat än förefalla alldeles godtycklig, ty icke lär det kunna anses billigt och naturligt att t. ex. den, som leger någon att för sig uträtta något ärende, skulle, i händelse den senare råkade å allmän gata falla omkull och skada sig, bära ansvaret för detta missöde, hvilket icke har sin orsak i beskaffenheten af det lemnade uppdraget och derföre rimligen icke heller kunnat af arbetsgifvaren ens i någon mån förutses såsom varande att befara. Helt annat är förhållandet, om t. ex. en arbetare, hvilken af sin principal blifvit för något ändamål skickad upp på det starkt sluttande taket af ett högt hus, faller ned och lider skada.

Vidare har blifvit anfördt, att, likasom hvarje skada å de i en yrkesdrift begagnade maskiner och redskap äfvensom å sjelfva anläggningen alltid innebär en ekonomisk förlust, som driftsegaren får vidkännas, förhållandet bör vara enahanda i afseende å den skada, som drabbar arbetarne, samt att det senare slaget af förlust, likasom det förra slaget, är att hänföra till produktionskostnaden, för hvilken driftsegaren får söka sin godtgörelse i priset å sina produkter. Men vid närmare besimmande torde det icke kunna bestridas, att, lika litet som personer kunna utgöra föremål för eganderätt, såsom fallet deremot är med ting, lika litet kan från det helt naturliga förhållande, att skada å egendom är en förlust för dess egare, hemtas någon analog regel i afseende å arbetsgifvarens ställning till sina arbetare.

Slutligen har man med hänvisande dertill, att, om icke skyldigheten att bekosta en skadad arbetares vård och uppehälle samt, i händelse skadan medför döden, äfven draga försorg om hans familj lägges å arbetsgifvaren, det i de flesta fall blifver den allmänna fattigvården, som får öfvertaga denna börda, ansett det vara obilligt, att de ekonomiska följderna af olycksfall, som i produktionen inträffa, skola bäras af samhället i sin helhet. I afseende härå må dock erinras, att den omständighet, att en skadad arbetare kan komma att falla allmänna fattigvården till last, omöjligen i och för sig utgör någon rättmätig grund för att ålägga hans arbetsgifvare att i hvarje fall och oberoende af orsaken till skadan ansvara för densamma. Deremot må det villigt medgifvas icke allenast att, der pligten att draga försorg om en skadad arbetare åligger hans principal, samhället eger rätt att fordra, att principalen fullgör sin pligt så att samhället icke obehörigen betungas, utan äfven att den rätt, som samhället i detta afseende har emot principalen, bör uppfattas såsom varande af den sjelfständiga natur, att den icke må genom någon öfverenskommelse eller uppgörelse emellan principalen och arbetaren kunna upphävas eller inskränkas. I sammanhang härmed

må det tillåtas mig att erinra, att, om nämnda uppfattning — hvilken enligt min åsigt, äfven utan något positivt stadgande i sådant syfte, borde erkännas såsom riktig och gällande, eftersom det torde vara själfklart, att ett aftal icke kan medföra verkan utöfver kontrahenternes egen rättssfer — för yttermera säkerhet fastslås genom lag, man derigenom skall, utan att, såsom i flera främmande lagar skett, taga sin tillflykt till den onaturliga utvägen att alldeles upphäfva arbetarens frihet att i ifrågavarande afseende aftala med sin principal på sätt båda finna för sig lämpligast, vinna det ändamål, för hvars uppnående sagda, alltför radikala utväg blifvit tillgripen.

Jag har nu med ledning af den, såsom mig synes, allmängiltiga grundsats, att en hvar, som själf eller genom annan utöfvar en verksamhet, om hvars farlighet han eger vetskap, skall bära ansvaret för skada, som derigenom annan person tillskyndas, sökt utreda och bestämma, huru beskaffad och omfattande den ansvarighet är, som inom erkänt farliga yrken bör anses åligga arbetsgifvaren gent emot hans i rörelsen anstälde arbetare; och jag har icke i motiven till föreliggande lagförslag kunnat finna något, som gifver anledning dertill, att förslaget författare skulle i denna fråga hysa en från min uppfattning väsentligen afvikande åsigt. Hade icke äfven han låtit sig ledas af nämnda grundsats, så skulle han icke egt något skäl att med de yrken, som i förslaget afses, förena vidsträcktare ansvarighet, än som eger rum inom de öfriga. Också framgår det af motiven, såsom jag redan påpekat, att den föreslagna anordningen, hvarigenom arbetsgifvarens ansvarighet skulle antaga formen af skyldighet att bekosta sina arbetares försäkrande i en tillämnad statsanstalt, tillkommit uteslutande af praktiska och socialpolitiska skäl. Vid sådant förhållande synes mig samma anordning ega berättigande endast under den förutsättning, att den icke ådrager arbetsgifvaren annan och vidsträcktare tunga, än som från berörda ansvarighet kan härledas. Fasthållandet af denna förutsättning torde vara desto nödvändigare, som den ifrågasatta lagen, enligt hvad remissen utmärker, är afsedd att antagas i sådan ordning, att den erhåller egenskapen af civillag. Härigenom är nemligen erkänt och förklaradt, att det ämne, som lagen behandlar, är af civilrättslig natur; och deraf följer åter, att lagen skall vara byggd på civilrättsliga grunder. Hade förslaget hänförs till den ekonomiska eller administrativa lagstiftningens område, torde Högsta Domstolens utlåtande hafva inforrats på grund af Regeringsformens 89 och icke dess 87 §; och hade förslaget

ansetts beröra en beskattningsfråga, skulle ordningen för dess behandling varit en helt annan, än den i sistnämnda lagrum stadgade. Också kan det i förslaget behandlade ämnets civilrättsliga egenskap, ehuru i viss mån bortskymd derigenom, att staten inskjutits emellan arbetaren och arbetsgifvaren, icke annat än framträda fullt klar, då man besinnar, att det enligt förslaget är arbetsgifvarne, som äro skyldige att betala hvad staten i händelse af olycksfall kommer att utgifva till dem, som lidit skada. Det är denna å arbetsgifvarne på grund af ett privat rättsförhållande lagda skyldighet, som utgör förslagets kärna.

Har nu icke arbetsgifvarens naturliga ansvarighet gent emot sina arbetare blifvit genom den föreslagna anordningen förändrad och utvidgad? Före inträffandet af någon skada, för hvilken arbetsgifvaren bär ansvaret, är ju denna ansvarighet allenast eventuel. Den skall således träda i verksamhet först om och när någon sådan skada timar. Följaktligen kan samma ansvarighet icke innefatta någon rättsgrund för att, innan skada inträffat, mot arbetsgifvarens vilja tvinga honom till några utgifter för skadas ersättande. Men det är just till ett sådant obehörigt tvång, hvartill förslaget gör sig skyldigt genom att ålägga arbetsgifvaren att oberoende deraf, huruvida skada genom hans rörelse förorsakats eller icke, till staten betala premier, afsedda att godtgöra skada. Äfven om arbetsgifvaren kunde anses pliktig att på förhand ställa säkerhet för fullgörandet af en förbindelse, som blott är eventuel, så innebär ju den obligatoriska försäkringen något helt annat och vida mera, än ställande af säkerhet. Ty genom försäkringen öfvertager staten helt och hållet den eventuella förbindelsen af samtliga arbetsgifvarne och utkräver i stället af dem gemensamt full ersättning för de utgifter, som denna förbindelse beräknas medföra. Sålunda förvandlas för den enskilde arbetsgifvaren hans eventuella förbindelse, som måhända aldrig kommit att för honom medföra någon uppoffring, till en ovilkorlig skyldighet att betala bestämda afgifter. Härvid förbiser jag ingalunda, att den arbetsgifvare, som genom särskilda, af honom vidtagna åtgärder sörjt för, att, i händelse af olycksfall i arbetet, ersättning komme att utgå efter de i förslaget stadgade grunder, kan enligt förslagets 7 § vinna befrielse från skyldigheten att bekosta sina arbetares försäkring i den ifrågasatta statsanstalten. Men med alldeles lika mycken eller snarare lika liten rätt skulle på grund deraf, att jernvägsinnehafvare enligt 1886 års lag är ansvarig för sådan kroppsskada, som i följd af jernvägens drift tillfogas de resande genom jernvägspersonalens förvållande, staten kunna fordra, att hvarje jernvägsinnehafvare på förhand antingen bekostade försäkring af hvar och en, som färdades å jernvägen,

eller åtminstone visade sig hafva på något särskildt sätt betryggat hans eventuella rätt till ersättning. Och — för att gå vidare i undersökningen — hvilken rättsgrund kan väl åberopas för den enligt förslaget den enskilde arbetsgifvaren åliggande skyldighet att låta sin risk sammankopplas med alla de öfriges? Är det icke ganska möjligt, att han härigenom kan komma att blifva lidande genom andra arbetsgifvares likgiltighet och bristande förtänksamhet? Visserligen är det antagligt, att arbetsgifvaren, derest lagen gör honom ansvarig för olycksfall i rörelsen, i regeln äfven utan tvång sjelfmant väljer utvägen af arbetarnes försäkran, för att sålunda befria sig från den risk, som ansvarigheten medför; men från denna utvägs antagliga fördelaktighet för arbetsgifvaren i allmänhet kan icke härledas någon skyldighet för honom att begagna sig af sagda utväg. Dessutom torde det icke böra förbises, att, under det att det icke blott från arbetarnes synpunkt, utan äfven från statens, måste te sig som en viktigare angelägenhet att förebygga skada än att bereda den skadade ersättning, försäkringsutvägen, hvilka fördelar den än må medföra, dock är egnad att borttaga den kraftiga sporre till alltjemt stegrade preventiva åtgärder mot olycksfall, som arbetsgifvaren, derest han sjelf bär risken, har i sitt eget intresse att söka begränsa risken till det minsta möjliga.

Men äfven om staten i sitt och arbetarnes intresse skulle anse det synnerligen önskvärdt, att arbetsgifvare till betryggande af arbetarnes rätt bekostade deras försäkring för olycksfall, torde dock erfarenheten här i landet redan hafva tillräckligen ådagalagt, att för vinnande af detta särskilda mål tvång ingalunda är af nöden. I arbetareförsäkringskomiténs betänkande beräknades dels antalet af de i den fabriksmessigt bedrifna industrien anstälde arbetare till något öfver 150,000, dels ock den hos svenska försäkringsbolag för olycksfall i arbetet försäkrade arbetarepersonal vid 1887 års slut utgöra ungefär 13,500 personer. Den 15 sistlidne Mars hade emellertid, enligt hvad det vid innevarande års riksdag för behandling af förevarande fråga tillsatta särskilda utskott upplyst, antalet af de hos allmänna svenska försäkringsinrättningar för olycksfall kollektivt försäkrade personer vuxit till omkring 54,000; hvarförutom sådan försäkring äfven meddelats af enskilda, af arbetsgifvare å vissa orter bildade föreningar, bland hvilka en, nemligen Dalarne försäkringsförening, sistnämnda dag hade hos sig försäkrade omkring 2,750 personer. Denna frivilliga försäkring lär utslutande eller åtminstone till allra största delen bekostas af vederbörande arbetsgifvare. Har redan nu, då inga andra arbetsgifvare, än jernvägsinnehafvare, enligt lag äro ansvariga för skada, som drabbar deras underhafvande i

rörelsen, olycksfallsförsäkringen nått en så betydlig utveckling, så torde man med ganska stor visshet kunna förutse, att, i händelse lagen utsträcker ansvarsskyldigheten till alla de rörelser, som i förslaget afses, försäkring i regeln kommer att blifva den form, hvilken arbetsgifvarne frivilligt välja för fullgörande af sin ansvarspligt. I hvarje fall torde tvång icke vara på sin plats, förrän sådant visat sig vara nödvändigt. Och hvad beträffar det stundom hörda talet, att enskilda försäkringsanstalter kunna blifva oförmögna att uppfylla sina åtagna förbindelser, så att försäkring icke kan anses betryggande, med mindre den ingås i någon under statens vård och garanti stäld inrättning, samt att för försäkringsväsendets samlande i statens hand tvång icke kan undvikas, så kan jag icke föreställa mig, att staten skulle sakna medel till utfövaude af en fullt verksam kontroll öfver nämnda anstalters förvaltning och soliditet. Skulle emellertid detta vara förhållandet, så återstår dock alltid den utvägen, att staten sjelf inrättar en anstalt för frivillig försäkring samt, enär denna icke skulle vara afsedd för vinst, bestämmer försäkringsvilkoren billigare, än privata försäkringsgifvare kunna medgifva, då det säkerligen icke dröjer länge, innan staten utan något tvång kommer i uteslutande besittning af hela försäkringsväsendet. Anstalter för sådan frivillig försäkring hafva af staten anordnats i Italien, Frankrike, England m. fl. andra länder.

Jag får nu påpeka en med det föreslagna försäkringstvånget för- enad särskild olägenhet, som visserligen har sin egentliga vikt och betydelse endast inom jernvägsdriften, men icke är utan all motsvarighet äfven inom öfriga i förslaget afsedda industrigrenar. I 4 § af lagen den 12 Mars 1886 har jernvägsinnehafvare, som genom betydligare penningegåfvor bidragit till inrättande af sjuk- eller pensionskassa för jernvägens personal, såsom gengäld fått sig tillförsäkrad den förmån, att, i händelse någon bland denna personal i följd af jernvägsdriften lider kroppsskada under sådana omständigheter, att jernvägsinnehafvaren enligt sagda lag är ersättningspliktig, den senare skall, i den mån skadan varder genom understöd eller pension från nämnda kassa godtgjord, njuta motsvarande befrielse från ersättningsskyldigheten. Men nu skulle, enligt den ifrågasatta nya lagen, hvarje jernvägsinnehafvare blifva pliktig att bekosta sin personals försäkring för olycksfall och kunde vinna befrielse från denna pligt endast under den i förslagens 7 § omförmälda förutsättning, att han genom särskilda åtgärder sörjt för, att, vid inträffande olyckor, ersättning komme att utgå i fullständig öfverensstämmelse med föreskrifterna i förslagens 12 och 13 §§. Då näppeligen någon för enskild jernväg bildad understödskassa är så in-

rättad, att den i allt uppfyller de sålunda i förslaget uppställda vilkor för arbetsgifvares befrielse från försäkringspligt, varder af förslagets antagande i förevarande del följden den, att jernvägsinnehafvare, som till sådan kassa lemnat så betydliga bidrag, att han för närvarande är berättigad till åtnjutande af den genom 1886 års lag honom tillförsäkrade förmån, för framtiden för sin enskilda del i väsentlig mån mister gagnet af kassan*) och således, åtminstone i det mycket möjliga fall att just den utlofvade förmånen förmått honom till donationer åt kassan, ser sig besviken i sitt förtroende till lagstiftarens löfte. Huru den orättvisa, som förslaget i denna del onekligen innebär, skulle kunna afhjelpas, synes icke lätt att angifva. Väl kunde åt den arbetsgifvare, som i ifrågavarande hänseende delvis sört för sina arbetare, en motsvarande partiel befrielse från försäkringsplikten och en deraf betingad nedsättning af beloppet af försäkringsafgifterna i lagen medgifvas; men så framt icke motsvarigheten skulle bestämmas allenast på höft förefaller det nästan som en olöslig uppgift, huru den rätta proportionen emellan nämnda särskilda faktorer skall i olika fall uträknas.

I denna ordning anser jag mig böra framhålla ytterligare en omständighet, som synes kraftigt tala emot införande af försäkringstvång. Enligt förslaget skulle utom sjöfartsnäringen, som af särskilda anledningar icke är afsedd i förslaget, äfven landtbruket, skogsafverkningen och de egentliga handtverkerierna undantagas från försäkringsplikten. Af komiténs betänkande och de öfriga handlingar, som kunna anses innefatta motiven till ifrågavarande förslag, framgår dock, att den frihet, som sålunda förunnats åt sistnämnda tre slag af näringar, antagits komma att gälla endast tills vidare. Hvad nu särskildt angår landtbruket, inom hvilken näring begagnandet af maskiner äfvensom af ångkraft redan hunnit en ganska vidsträckt utbredning, så inhemtas af de af komitéen meddelade statistiska uppgifter (del 3 pag. 102, 65, 80 och 27), att under det år, 1 September 1884—31 Augusti 1885, som komiténs undersökning omfattat, inom denna näring i Sverige inträffat 2,319 olycksfall, under det att olycksfallens antal inom samtliga yrkesgrenar utgjort 5,869, och att på 1,000 jordbruksarbetare inträffat omkring 8,90 olycksfall, medan olycksfallsfrekvensen inom åtskilliga af de rörelser, som enligt förslaget skulle blifva försäkringspligtiga, varit vida mindre och

---

*) I afseende på den ersättning, som jernvägsinnehafvaren på grund af 1886 års lag vore pliktig att utgifva under den s. k. väntetiden, kunde kassan för honom blifva till nytta.

vid de enskilda jernvägarne, oaktadt jernvägsdriften måste betecknas såsom tillhörande de företrädesvis farliga yrkena, icke uppgått till mer än 10,7 på 1,000 arbetare. På grund af den yrkesfara, som landtbruket sålunda visat sig innebära, och med den erfarenhet, som kan hemtas från Tyskland, der jordbruket också, till underlättande af den obligatoriska försäkringens införande, i början undantogs från försäkringstvång, men inom 2 år derefter eller år 1886 måste underkasta sig sådant, är det icke svårt att förutse, att jordbrukarne här i landet icke heller i längden skulle kunna undandraga sig att på samma sätt och i samma utsträckning, som flertalet af öfriga näringsidkare, ansvara för olycksfall inom sin rörelse, desto mindre som jordbruksarbetarnes aflöning i allmänhet är lägre än den, hvilken andre yrkesarbetare åtnjuta, samt i följd häraf, så länge jordbruket i afseende å arbetarnes skydd icke vore likställt med öfrige näringsgrenar, framhållandet af denna åtskilnad säkerligen komme att utgöra ett verksamt medel till uppväckande och underhållande af missnöje inom jordbruksarbetarnes klass. Skall då, i likhet med hvad som nu blifvit ifrågasatt för de i förslaget afsedda yrken, jordbruksidkarnes ansvarighet för olycksfall antaga formen af skyldighet att bekosta arbetarnes försäkring, så kommer denna ansvarighet att genast för den enskilda landtbrukaren medföra årliga, efter antalet af hans arbetare bestämda penningeutgifter och sålunda åtminstone för den mindre jordbrukaren, hvilken sjelf i regeln leder och öfvervakar arbetet och derföre utan synnerlig svårighet är i tillfälle att förebygga olycksfall, onödigtvis blifva betydligt mera betungande, än om ansvarigheten, under den naturliga formen af ersättningsskyldighet, skolat träda i verksamhet först sedan olycksfall i rörelsen verkligen inträffat och det dervid jemväl stått arbetsgifvaren och den skadade arbetaren fritt att, derest sådant för båda befunnes lämpligast, öfverenskomma om ersättningens utgående annorledes, än i penningar, t. ex. i vård och underhåll in natura, fri bostad m. m.

Såsom jag redan påvisat, är grunden dertill, att arbetsgifvaren inom de rörelser, förslaget afser, bör ansvara jemväl för våda, uteslutande att söka i dessa rörelser af erfarenheten konstaterade beskaffenhet att i och för sig innebära en fara för omgifningen. Men sagda grund berättigar, såsom jag också förut framhållit, i ingen mån lagstiftaren att utsträcka ansvarigheten äfven till sådana olycksfall, som icke äro en följd af sjelfva rörelsen. En sådan obehörig utsträckning af ansvarigheten är emellertid i förslaget gjord, då den af arbetsgifvarne bekostade försäkringen förklarats skola omfatta alla olycksfall i arbetet, med hvilket uttryck måste förstås all skada, som drabbar arbetaren

medan han är i sitt arbete stadd. I den sålunda till hvarje i arbetet inträffande skada, utan afseende å dess orsak, utvidgade ansvarigheten är i förslaget ingen annan inskränkning gjord, än den, att, i händelse någon arbetare sjelf uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet ådrager sig skada, rätt till ersättning är förverkad. Visserligen lära många arbetsgifvare redan nu, då de icke enligt lag hafva någon slags ansvarighet för våda, försäkrat sina arbetare för all dem under arbetet träffande skada, utan att inskränka försäkringen till sådan skada, som framkallas af sjelfva rörelsen; och jag håller derföre också troligt, att arbetsgifvaren, derest en till sistnämnda slag af skada begränsad ansvarighet utan försäkringstvång varder honom af lagen ålagd, i regeln skall, om han, hvilket torde blifva det vanligaste, frivilligt väljer utvägen af försäkring, icke vara så nogräknad, att han inskränker försäkringen till sådan skada, som är en följd af sjelfva rörelsen; men då skall också den omständighet, att arbetsgifvaren till arbetarnes förmån underkastar sig större upoffring, än hans pligt fordrar, på förhållandet emellan dem utöfva en välgörande verkan, som deremot ingalunda kan påräknas af en lagbestämmelse, hvilken oskäligt gynnar arbetarne på arbetsgifvarens be- kostnad.

Här förutser jag emellertid den frågan, huruvida det verkligen är på sin plats att i en lag, som ordnar förhållandet emellan två samhällsklasser i den ojemförligt olika ställning, som arbetsgifvare och arbetare i regeln till hvarandra intaga, så ängsligt hålla på den stränga rättens fordringar, eller om icke det fastmer är statens pligt att företrädesvis åtaga sig den svagare klassen och tillgodose dess ändock alltid nog tunga lefnadsvilkor. På denna fråga har jag icke annat svar, än att, ehuru det visserligen är en och säkerligen icke den minst viktiga bland statens uppgifter att äfven genom anordningar, hvilka mera hafva karakteren af barmhertighet, än egentlig rätt, söka, såvidt möjligt är, förbättra de i ekonomiskt hänseende mindre lyckligt lottade samhällsmedlemmarnes ställning, de medel, som dylika anordningar kräfva, dock, så vida icke barmhertigheten mot några skall förbytas i orättvisa mot andra, böra anskaffas på samma sätt, hvartill samhället är hänvisadt för lösandet af sina öfriga allmännyttiga uppgifter, nemligen genom allmän beskattning, men icke genom enskilda medlemmars belastande med större börda, än det är deras pligt att underkasta sig.

I sammanhang härmed kan jag icke underlåta att beröra en annan betänklig sida af förslaget. I Tyskland, hvars lagstiftning angående olycksfallsförsäkring uppenbarligen tjänat förslagets författare till mönster, ombesörjes försäkringen af särskilda, af arbetsgifvarne bildade

korporativa föreningar, hvilka genom sina styrelser verkställa all af försäkringen beroende uttaxering och utbetalning samt jemväl i öfrigt handhafva förvaltningen, hvaremot staten utöfvar högsta uppsigten och kontrollen öfver föreningarne och ansvarar för deras vederhäftighet. Genom denna organisation, enligt hvilken ersättningen till skadad arbetare utgår från arbetsgifvarekorporationen, har arbetsgifvarnes skyldighet att ansvara för olycksfall blifvit tydligen utmärkt och skild från den garanti, staten till betryggande af arbetarnes rätt frivilligt sig åtagit; och härmedelst befordras i icke ringa mån ett ändamål, som åtminstone i Tyskland offentligen erkänts såsom väsentligen afsedt med den obligatoriska försäkringen, nemligen att vänja arbetaren att blicka upp till statsmyndigheten såsom sin gymnare och beskyddare. Men i förevarande förslag — enligt hvilket staten skulle dels fungera såsom mellanhand emellan arbetsgifvarne och arbetarne genom att af de förre upptaga årliga försäkringspremier och dermed till de arbetare, som lidit skada, eller deras rättsinnehafvare gälda stadgad ersättning, dels ock, i händelse af en eller flere arbetsgifvares insolvens, af egna medel fylla hvad till betalande af ersättningsbeloppen erfordrades — hafva enskild pligt och frivillig statsgaranti icke fått sina behöriga, från hvarandra klart skilda uttryck, utan båda sammanblandats på sådant sätt, att det för mängden blifver nästan omöjligt att urskilja den ena från den andra. Härigenom förledes arbetaren att, med förgätande af arbetsgifvaren, se i staten sin gäldenär i stället för sin hjälpare och välgörare. Det tyska systemet utmärker sig dessutom fördelaktigt framför det hos oss nu föreslagna genom den princip af decentralisation och sjelfstyrelse, som genomgår detsamma och torde vara oundgänglig, om den uppgift, som på ett så vidsträckt verksamhetsfält föreligger, skall kunna tillfredsställande lösas. Båda systemen likna emellertid hvarandra deri, att begge, det hos oss ifrågasatta dock i högre grad än det tyska, uppenbarligen äro egnade att ytterligare lossa det redan förut nog svaga bandet emellan arbetaren och den enskilda person, som är hans principal. Och likväl är det just detta band, såvidt det har sin grund i ömsesidig tillit och välvilja, som lagstiftaren företrädesvis borde bemöda sig att utveckla och stärka, helst senare tidens erfarenhet visat, att detta band åtminstone icke alltid kan bevaras ensamt genom den solidaritet, som förefinnes emellan båda klassernas verkliga intressen och bort kunna påräknas såsom innehållande tillräcklig sammanhållningskraft.

Sedan jag nu angifvit de hufvudsakligaste skäl och omständigheter, som enligt min uppfattning tala emot försäkringstvång i allmänhet och

särskildt mot den obligatoriska försäkringens besörjande omedelbart af staten, återstår att taga under skärskådande de olägenheter i praktiskt och socialt hänseende, som, enligt hvad i motiven till förslaget blifvit antydt, skulle vara förenade med en, i hufvudsaklig öfverenstämmelse med 1886 års lag, arbetsgifvaren ålagd skyldighet att gent emot arbetaren direkt ansvara för olycksfall. Dessa olägenheter äro väsentligen desamma, som, sedan den år 1871 i Tyskland antagna ansvarighetslagen för jernvägar, bergverk och fabriker m. m., den s. k. Haftpflichtgesetz, varit under någon tid tillämpad och börjat visa sina verkningar, anmärktes mot den der införda ansvarigheten. Det är sant, att nämnda lag framkallade en mängd rättegångar emellan arbetare och arbetsgifvare, samt att dessa rättegångar utöfvade ett ofördelaktigt inflytande på förhållandet emellan sagde samhällsklasser. Men talrikheten af dessa processer torde företrädesvis böra tillskrifvas den omständighet, att sistberörda lag, utom det att dess affattning var i flera afseenden otydlig och bristfällig, derjemte i fråga om alla andra olycksfall, än de, som inträffade vid jernvägarne, ålade arbetsgifvaren ersättningsskyldighet endast för sådan skada, som vållats af någon hans fullmäktig, representant eller antagne tillsyningsman, och sålunda gjorde arbetarens rätt till ersättning beroende af en bevisning, som i de flesta fall var för honom ganska svår att åstadkomma. Processens utgång kunde således sällan på förhand beräknas, under det att dock möjligheten af ett gynnsamt resultat lockade arbetaren att inlåta sig i rättegång. Denna olägenhet kan emellertid anses vara till stor del afhjelpat, om, såsom i fråga om jernvägsdriften hos oss redan skett genom lagen den 12 Mars 1886, arbetsgifvaren förpligtas att ansvara för all genom sin rörelse orsakad skada, som han icke kan styrka vara uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet vållad af den skadade sjelf. Ty med en sådan bestämmelse, hvarigenom ansvarigheten betydligt förenklas, skall behofvet af rättegång i de flesta fall försvinna till följd deraf, att båda parterne med lätthet kunna sjelfva bedöma, huru lagen i det konkreta fallet skulle komma att tillämpas. Der utgången af en process är på förhand gifven, torde godvillig uppgörelse blifva regel; ett antagande, hvars riktighet synes hafva blifvit bekräftad genom den erfarenhet, som redan vunnits angående verkningarne af 1886 års lag.

Men all anledning till rättegång är onekligen icke förebyggd, om, såsom ej mindre i sistnämnda lag än äfven i tyska lagen af 1871 är förhållandet, beloppet af den ersättning, som i de olika fallen tillkommer den skadade arbetaren eller hans rättsinnehafvare, icke noga fixeras, utan det i stället öfverlemnas åt domstolen att efter fri uppskattning

bestämma detta belopp. För skadeståndets fixerande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad i den nu ifrågasatta lagen blifvit föreslaget, förefinnes emellertid enligt min åsigt icke något giltigt hinder. Då här är fråga allenast om sådan skada, hvartill arbetsgifvaren icke har någon egentlig skuld, kan det icke anses för annat än billigt, att den arbetare, som träffats af olyckan, får nöja sig med en bestämd, allenast för nödtorften beräknad ersättning och således med ett något ringare belopp än det fulla skadestånd, som skulle tillkommit honom, derest arbetsgifvaren varit uppsåtligen eller genom vårdslöshet vållande till skadan. På samma grund saknas också befoget till anmärkning deremot, att ersättning till skadad person icke skulle utgå förr än efter någon viss tid från olycksfallet, helst de praktiska skäl, som härför anförts af sistlidne riksdags förut nämnda särskilda utskott, torde sätta nödvändigheten af en sådan väntetid utom allt tvifvel.

Vidare är det sant, att en arbetsgifvaren ålagd direkt ansvarighet i och för sig icke innebär någon säkerhet för utbekommande af den ersättning, som arbetsgifvaren kan blifva dömd att betala. Men om det blefve stadgadt dels att arbetsgifvaren, derest han icke genom försäkring i någon af staten inrättad och under dess vård stående eller åtminstone af staten godkänd anstalt eller genom annan af honom gjord anordning på förhand vederbörligen betryggat sina arbetares rätt i ifrågavarande hänseende, vore pligtig att, när sådant påfordrades, för ådömd ersättning ställa säkerhet genom deposition i offentlig inrättning eller inköp af lifränta eller på annat efter omständigheterna lämpadt sätt, dels ock att sådan ersättning, i händelse arbetsgifvaren afträdde sina tillgångar till konkurs och behörig säkerhet icke blifvit stäld, skulle utgå med förmånsrätt enligt 17 kap. 4 § Handelsbalken, torde för arbetarens rätt vara sörjdt på ett sätt, som måste anses vara för ändamålet tillfyllestgörande.

Då det föreslagna systemet af obligatorisk försäkring i en statsanstalt, såsom jag ofvan påpekat, icke blott innefattar väsentlig kränkning af arbetsgifvarens naturliga rätt och frihet och jemväl i öfrigt är i principielt hänseende ohållbart, utan äfven torde komma att, utan att för det allmänna medföra något gagn, som icke skulle på annat sätt kunna lika väl vinnas, utöfva ett snarare skadligt än gynnsamt inflytande på förhållandet emellan arbetare och arbetsgifvare, och då den föreliggande lagstiftningsfrågan kan på ett naturligare, för arbetsgifvarne lämpligare och för arbetarne fullt betryggande sätt ordnas genom en

lag, som förklarar arbetsgifvare inom de i förslaget afsedda rörelser skyldig att till arbetare, hvilken i följd af rörelsen lidit kroppsskada, eller, i händelse af dennes död, till hans enka och barn betala visst, i lagen till beloppet noga bestämdt skadestånd samt i öfrigt är byggd på de grunder, jag i detta hänseende förut under ämnets utveckling angifvit, finner jag mig böra afstyrka, att det remitterade förslaget lägges till grund för nådig proposition till riksdagen.

För den händelse att detta mitt afstyrkande anses icke förtjena nådigt afseende, skall jag nedan ingå i vidare granskning af de särskilda bestämmelserna i förslaget.

Justitierådet *Glimstedt*: Förslaget innebär ytterst att staten skall åtaga sig att åt arbetare i de näringsyrken, som här afses, vid inträffande olycksfall utgifva visst penningeunderstöd, hvaremot till bestridande af denna statsutgift en särskild afgift eller skatt skall påläggas arbetsgifvare i dessa yrken.

Denna lagstiftning, som för tillgodoseende af ett viktigt statsintresse må vara ändamålsenlig, torde icke vara af beskaffenhet att falla inom privaträttens område. Väl grundlägges rättighet för arbetaren och skyldighet för arbetsgifvaren gent emot staten, men något rättsförhållande i detta afseende emellan arbetaren och arbetsgifvaren grundlägges icke; och då såväl understödsrätten för arbetaren som skattskyldigheten för arbetsgifvaren är afsedd att uppkomma omedelbart genom lagens stadgande, synes oegentligt och vilseledande att, såsom i förslaget skett, såsom rättsgrund för denna rätt och denna skyldighet uppgöra fictionen om försäkring, som af arbetsgifvaren tages hos staten till förmån för arbetaren.

Öfvergifves denna fiction, så försvinner också skenet af civillag och förslaget sönderfaller i två väsentligen olikartade delar, den ena administrativ, om understöd åt arbetare, och den andra finaniel, om beskattning å arbetsgifvare.

Följaktligen anser jag mig icke kunna tillstyrka att förslaget sådant detsamma nu föreligger må göras till föremål för Kongl. proposition.

Justitierådet *Wretman*: Äfven om arbetsgifvare skäligen kunde åläggas en vidsträcktare ersättningsskyldighet, än enligt nu gällande rätt, för den händelse att kroppsskada drabbar hans arbetare i arbetet, synes mig grundade tvifvel förefinnas om lämpligheten att införa den nu föreslagna obligatoriska försäkringen för olycksfall i arbete, hvilken försäkring innebär, att arbetsgifvaren till de ersättningsberättigades betryggande åläggas på förhand göra penningeupppoffringar för full-

görande af sin möjliga skadeståndspligt; och en arbetsgifvare kunde således blifva pliktig att i nämnde hänseende vidkännas utgifter, äfven om något olycksfall icke alls timade i hans rörelse.

Förslaget omfattar allenast ett mindre antal yrken; men stora näringsgrenar och flere slag af arbete, der möjligen lika om ej större farlighet kan förefinnas, än vid många i lagförslaget upptagna yrken, äro i förslaget icke inbegripna. Den obligatoriska försäkringen synes mig äfven kunna verka förslappande å arbetsgifvarens intresse att genom tjenliga anordningar söka förebygga olycksfall i arbetet, helst arbetsgifvaren lätteligen kan komma att hålla före, att han med försäkringsafgifternas erläggande fullgjort allt hvad på honom i förevarande hänseende ankommer och således icke låter sig angeläget vara att, såsom nu ofta sker, själf sörja för sina arbetare och deras anhöriga, ej blott vid inträffade olycksfall i arbetet utan äfven då arbetarne af annan orsak råkat i nödstäld belägenhet.

Förslaget i fråga, hvilket afser endast en del arbetsgifvare, ålägger staten ganska betydande utgifter och ansvarighetsförbindelser, hvilka naturligtvis komma att växa, i samma mån det kunde lyckas arbetare i andra yrken att åt sig utverka lika förmåner som de nu ifrågasatta.

Vid härefter företagen granskning af förslagets särskilda bestämmelser framställes följande anmärkningar:

Enär de i förslaget förekommande olika benämningarna »försäkringspliktigt yrke» och »försäkringspliktig rörelse», såsom innebärande en obehöflig åtskilnad, lätt kunde leda till missförstånd, ansågs blott endera benämningen böra användas, hvarvid uttrycket »försäkringspliktig rörelse» borde ega företräde.

1 §.

I fråga om uttrycket »olycksfall i arbetet» anmärkte Justitieråden *Wretman, Glimstedt, Skarin, Lilienberg, Westman* och *Huss*, att detsamma icke innebure erforderlig bestämdhet, ity att uttrycket lemnade rum för ovisshet, huruvida derunder innefattades icke blott sådana olycksfall, som hade sin grund i rörelsens beskaffenhet, utan öfverhufvud hvarje under arbetet inträffande olycksfall, äfven om anledningen dertill icke stode i något sammanhang med själfva rörelsen.

Justitierådet *Herslow* åberopade hvad han i detta afseende redan anmärkt i sitt utlåtande angående hufvudgrunderna för förslaget.

2 §.

Justitieråden *Lilienberg*, *Westman* och *Huss* förenade sig om följande yttrande:

Bland de här uppräknade försäkringspligtiga yrken förekomma åtskilliga, hvilka äro af beskaffenhet att de deri använda arbetare kunna samtidigt vara försäkrade på grund af sin anställning i andra yrken. Så är t. ex. förhållandet vid byggnadsverksamhet; och torde, till förekommande deraf att försäkringsafgifter för dylika arbetare blifva upptagna från mer än en arbetsgifvare, vid ordnande af dessas anmälningsspligt erforderligt stadgande i detta hänseende böra meddelas.

Justitieråden *Wretman*, *Herslow* och *Skarin* erinrade, att, om, såsom af förslaget syntes framgå, vid vissa här afsedda arbeten, t. ex. vid »utförande af gas-, vatten- eller kloakledning» samt vid »byggnadsverksamhet» den, som åtagit sig arbetet i dess helhet, skulle i fråga om den obligatoriska olycksfallsförsäkringen anses såsom arbetsgifvare för hela den vid företaget sysselsatta personal, detta i tillämpningen skulle leda till flere svårigheter, då vid hithörande företag vore vanligt, att en hufvudentreprenör uppläte skilda delar af arbetet åt sjelfständiga underentreprenörer, hvilka på egen risk och med de arbetare, de eljest i sin rörelse sysselsatte, utförde hvad till deras yrke hörde. Särskildt vore af vigt att förebygga att, om personer, hvilka sysselsattes i eljest försäkringspliktig rörelse, på grund af denna deras anställning komme att taga del i arbetet vid företag, hvarom här vore fråga, försäkringsafgifter för den tid, sistberörda arbete varade, upptoges såväl af arbetsgifvaren i den rörelse, hvartill personerna eljest hörde, som af den, hvilken utförde ifrågavarande företag.

Det anmärktes vidare af Justitieråden *Wretman*, *Herslow*, *Skarin*, *Lilienberg*, *Westman* och *Huss* att, då det enligt förslaget utgjorde en allmän förutsättning för försäkringspligt äfven beträffande byggnadsverksamhet, att densamma skulle idkas såsom näring, giltigt skäl icke torde finnas att, på sätt här vore föreslaget, från försäkringen undantaga sådan byggnadsverksamhet, som afsåge åbyggnader för landbrukets behof.

Justitierådet *Glimstedt* yttrade: Bestämmelsen i denna §, hvarigenom yrkets egenskap att vara, såsom det kallas, försäkringspliktigt,

göres beroende deraf att detsamma af arbetsgifvaren drifves såsom näring, synes leda till en synnerlig betänkelig olikhet till understöd för arbetare inom samma yrke. Så skulle t. ex. vid arbete för uppförande af en byggnad, i händelse af olycksfall, arbetare ega rätt till understöd, om han ingått i arbetet på grund af aftal med byggmästaren, som uppför byggnaden och såsom näring drifver byggnadsverksamhet, men vara i saknad af sådan rätt, om han ingått i arbetet på grund af omedelbart aftal med den, för hvars räkning byggnaden uppföres.

5—9 §§.

Justitierådet *Huss* anförde: Hvad först beträffar införskaffandet af uppgifter å försäkringspliktig rörelse, så torde, jemte stadgandet om näringsidkares skyldighet att sjelf anmäla sin rörelse, erfordras föreskrift att vederbörande ortsmyndighet har att anmäla de så beskaffade rörelser, om hvilka myndigheten kan erhålla kännedom. Deremot lär Konungens Befallningshafvande icke kunna genom vite tillhålla näringsidkare, som sjelf icke gör anmälan, att denna skyldighet fullgöra, emedan pröfningen af frågan huruvida en rörelse är försäkringspliktig eller icke, derigenom skulle komma att verkställas af andra myndigheter än Riksförsäkringsanstalten; utan torde Konungens Befallningshafvandes behörighet i detta fall böra inskränkas till föreläggande att ingifva försummad anmälan om antalet arbetare och deras arbetsdagar i rörelse, som redan i behörig ordning förklarats försäkringspliktig. Dyligt föreläggande torde emellertid lämpligast böra meddelas af öfverexekutor.

I afseende å afgifternas indrifning torde böra anmärkas att, om dervid tvist skulle uppstå om skyldigheten att erlægga afgift eller om dennas rätta belopp, en sådan tvist lär tillhöra Riksförsäkringsanstalten att afgöra; och torde ett stadgande härom vara erforderligt, då förslaget icke synes vilja låta ett beslut af nämnda anstalt angående debiteringen föregå utmätningen.

Slutligen hemställs om icke ett stadgande erfordras af innehåll, att näringsidkares underlåtenhet att göra anmälan om sin rörelse icke befriar honom från erläggande af afgifter. Oaktadt alla efterforskningar kan en försäkringspliktig rörelse finnas, hvarom ingen anmälan skett, förr än en deri anställd arbetare hos Riksförsäkringsanstalten begär ersättning. I sådant fall böra afgifterna kunna retroaktivt utkrävas för den förflutna tiden; men, i saknad af uttryckligt stadgande, lär frågan härom säkerligen blifva omtvistad.

Häruti instämde Justitierådet *Lilienberg*, men tillade derjemte, att, likasom ofvannämnda föreläggande lämpligast torde böra meddelas af vederbörande öfverexekutor, kunde ifrågasättas, om icke äfven de föreskrifna anmalingarna borde inlemnas till eller göras af denna myndighet, som då skulle ersätta förslagets ortsmyndighet, dervid dock, hvad landet anginge, kronofogdarne i första hand skulle kunna insamla uppgifterna och derpå insända dem till Konungens Befallningshafvande, som i handelsregistren redan hafva uppgifter angående i länen befintliga näringsidkare.

Justitieråden *Wretman*, *Herslow*, *Skarin* och *Westman* erinrade: att, då i 5 § sammanförts stadganden såväl om arbetsgifvares skyldighet att anmäla försäkringspliktig rörelse och väsentliga förändringar deri som angående arbetsgifvares åliggande att lemna periodiska uppgifter om antalet i hans rörelse anstälde arbetare och deras arbetsdagar samt i 9 § förklarats att, om arbetsgifvare försummade hvad honom enligt 5 § åläge, Konungens Befallningshafvande egde vid vite tillhålla honom att sin skyldighet fullgöra, Konungens Befallningshafvande härigenom tillagts befogenhet att genom vite framtvinga jemväl anmälan om tillvaron af en försäkringspliktig rörelse. Detta skulle emellertid förutsätta, att Konungens Befallningshafvande inginge i pröfning, huruvida en rörelse rätteligen vore att anse såsom försäkringspliktig eller icke. Enligt 7 § tillkomme dock pröfningen häraf i första hand Riksförsäkringsanstalten, hvarifrån frågan kunde genom besvär dragas under Kongl. Maj:ts pröfning.

Med hänsyn härtill borde den Konungens Befallningshafvande tillkommande rätten att förelägga vite uttryckligen begränsas till det fall, att arbetsgifvare, hvars rörelse blifvit i behörig ordning förklarad försäkringspliktig, försummade göra anmälan om antalet arbetare och arbetsdagar.

Justitieråden *Wretman*, *Skarin* och *Westman* ansågo dessutom, att den i 9 § Konungens Befallningshafvande tillagda befogenhet att i hithörande fall förelägga vite lämpligare kunde öfverlemnas åt öfverexekutor.

Justitierådet *Glimstedt* yttrade: Anledning synes icke förefinnas i den s. k. premiens natur att i afseende å taxering, debitering och indrifning föreskrifva annan ordning än som för andra kronoutskylder är gällande.

10 §.

Justitieråden *Wretman, Herslow, Skarin, Lilienberg, Westman* och *Huss* anmärkte, att, då förslaget medgafve, att den lagstadgade försäkringen kunde ega rum annorstädes än i Riksförsäkringsanstalten, men bestämmelserna i denna § äfven borde vara gällande i dessa senare fall, begynnelseorden till §:n borde förändras att ungefär lyda: »Har arbetare i försäkringspliktig rörelse genom olycksfall».

Vidare ansåg *Högsta Domstolen* att, när skyldigheten för arbetsgifvare att anmäla inträffadt olycksfall, och än mer åläggandet för polismyndigheten att angående olycksfallet hålla undersökning, icke hade eller borde hafva till syfte annat än att bereda behörig kännedom om de fall, då ersättning skulle utgå, förpligtelsen att göra sådan anmälan och att hålla sådan undersökning, som här afsåges, borde inskränkas till de fall, då den försäkrade ljugit döden eller fått sådan kroppsskada, att skäligen kunde antagas, det rätt till ersättning enligt lagen egde rum, och icke, såsom här vore föreslaget, omfatta jemväl sådana lindrigare olycksfall, som endast medförde så kort tids sjukdom, att någon ersättning uppenbarligen ej kunde ifrågakomma.

Beträffande föreskriften, att protokoll öfver hållen undersökning skulle inom tre dagar derefter af polismyndigheten till Riksförsäkringsanstalten insändas, anmärktes, att tiden härför syntes vara satt alltför kort.

11 §.

Med erinran derom att, om 10 § ändrades, på sätt *Högsta Domstolen* föreslagit, de arbetsgifvare enligt 11 § åliggande skyldigheter dermed ock, såsom vederborde, blefve inskränkta till de fall, då olycksfallet medfört sådan kroppsskada, att skäligen kunde antagas, det ersättning enligt 12 § skulle utgå, hemstälde *Högsta Domstolen*, att dessa skyldigheter icke heller måtte utsträckas utöfver den tid af 60 dagar, under hvilken den skadade icke egde uppbära i sistnämnda § stadgad godtgörelse. I annat fall och om, såsom här föreskrefves, arbetsgifvare skulle vara pliktig att ombesörja läkarevård och läkemedel åt skadad person, »till dess sig visar, huruvida ersättning enligt denna lag kommer att utgå», skulle denna skyldighet för arbetsgifvaren kunna komma att omfatta en mycket lång tidrymd, särskildt om frågan, huru-

vida den skadade egde rätt till ersättning eller icke, blefve föremål för tvist och, på grund af hvad i 20 § stadgas, dragen under domstols pröfning.

12 och 13 §§.

Justitieråden *Wretman, Herslow, Skarin, Lilienberg, Westman* och *Huss* anmärkte härvid den oegentlighet, att, då enligt förslaget ersättning skulle utgå för barn, afladt före olycksfallet äfven utom äktenskap, ändock att barnet ej föddes förr än efter olycksfallet, sådan ersättning icke skulle ega rum, om föräldrarne efter olycksfallet, men innan barnet föddes, med hvarandra ingått äktenskap.

18 §.

Justitieråden *Wretman, Herslow, Skarin, Lilienberg, Westman* och *Huss* erinrade, att enligt bestämmelserna i denna § skulle ersättningsberättigad, om vederbörande arbetsgifvare medgifvits sådan förmån, som omnämndes i 7 § 3 punkten, hafva att vända sig mot Riksförsäkringsanstalten, allenast såvida ersättning icke kunde utfås i den ordning, som vid berörda förmåns beviljande vore förutsatt, och att endast hvad härvid bruste skulle af Riksförsäkringsanstalten fyllas. Den ersättningsberättigade, som således i dessa fall måste ådagalägga, att han icke kunnat utfå hvad, som vederbort, komme förty gent emot Riksförsäkringsanstalten i en vida sämre ställning än andra ersättningsberättigade, hvilka enligt lagen finge sitt anspråk omedelbart pröfvadt af Riksförsäkringsanstalten och ersättning derifrån utbetalad.

19 §.

Justitieråden *Wretman, Herslow, Skarin, Lilienberg, Westman* och *Huss* anmärkte, att ersättningsfrågas upptagande till ny pröfning icke, såsom den nu föreslagua affattningen angafve, borde göras beroende deraf, att någon å frågan inverkan omständighet yppades, utan derå att dylik omständighet inträffade, efter det beslut en gång blifvit meddeladt.

20 §.

Justitieråden *Wretman, Herslow, Skarin, Lilienberg, Westman* och *Huss* förenade sig om följande yttrande:

»Genom stadgandet, att Riksförsäkringsanstaltens beslut i ersättningsfråga kan af den dermed missnöjde i hela dess vidd dragas under domstols pröfning, skulle domstolarne äfven kunna komma att afgöra sådana fall, då ersättningsyrkande afslagits på den grund, att rörelse, der olycksfallet timat, icke ansetts försäkringspligtig. Enligt 7 § skall emellertid Riksförsäkringsanstalten afgöra, om en rörelse är försäkringspligtig, och den, som är missnöjd med dess beslut derutinnan, eger att inom viss tid efter af beslutet erhållen del deröfver anföra besvär hos Kongl. Maj:t. Om ock det afgörande, som i denna ordning träffas, icke bör vara bindande för dem, som, under förmenande, att rörelsen enligt lagen rätteligen är att anse såsom försäkringspligtig, gör anspråk å ersättning, då denne kan hafva saknat all möjlighet att vid nämnda afgörande bevaka sin rätt, synes det dock vara oegentligt, att fråga om en rörelses försäkringspligtighet skulle kunna pröfvas både i administrativ och judiciel väg, hvarvid kunde inträffa, att mot hvarandra stridande beslut meddelades.

Detta skulle förebyggas, om det stadgades att, derest Riksförsäkringsanstalten afslagit sökandes yrkande om ersättning på den grund, att rörelsen icke ansetts försäkringspligtig, den, som vore missnöjd med beslutet i denna del, egde att föra talan deremot i samma ordning, som sägs i 7 § fjerde punkten, men att i öfrigt talan mot Riksförsäkringsanstaltens beslut i ersättningsfråga finge anhängiggöras vid domstol.

Forum för dylik talan skall enligt förslaget städse vara Stockholms rådstufvurätt. Denna bestämmelse skulle emellertid i talrika fall kunna för enskilda parter å annan ort medföra dryga kostnader, äfvensom förorsaka icke obetydliga svårigheter, isynnerhet der vittnesförhör måste ega rum angående förloppet vid ett å annan ort timadt olycksfall. Det synes därför vara erforderligt, att talan, hvarom här är fråga, må, efter kärandens eget val, få anhängiggöras vid Stockholms rådstufvurätt eller vid domstol i orten, der olycksfallet inträffat.»

Justitierådet *Glimstedt* utlät sig: Det synes tveksamt huruvida enligt förslaget fråga, som i samband med arbetares ersättningsanspråk kan uppkomma om rörelses egenskap att vara försäkringspligtig eller icke, må af domstol upptagas eller bör på grund af 7 § 4 mom. i administrativ ordning afgöras.

Äfven synes kunna ifrågasättas, huruvida i de fall, då för ersättningsanspråks bedömande erfordras undersökning om omständigheterna vid skadans tillkomst, Stockholms rådstufvurätt bör snarare än domstol i orten anses lämplig att upptaga sådana mål.

21 §.

Justitieråden *Wretman*, *Herslow*, *Skarin*, *Lilienberg*, *Westman* och *Huss* ansågo giltigt skäl icke förefinnas att i fråga om rätt till ersättnings uttagande från Riksförsäkringsanstalten införa en särskild, kortare preskriptionstid än den allmänna af tio år.

22 §.

Affattningen af stadgandet i andra punkten funno Justitieråden *Wretman*, *Herslow*, *Skarin*, *Lilienberg*, *Westman* och *Huss* icke tydligt utmärka, huruvida med stadgandet afsåges att bereda fattigvårdssamhälle en förmån, som det eljest på grund af bestämmelsen i första punkten skulle sakna, eller om dermed möjligen åsyftades att, utöfver hvad första punkten innehölle, inskränka fattigvårdssamhälles rätt till godtgörelse för lemnadt fattigunderstöd. I hvilketdera fallet som helst ansågs stadgandet såsom olämpligt eller obehöfligt böra utgå.

Justitierådet *Glimstedt* anförde: Stadgandet i andra stycket torde, oafsedt variationen i uttryck och det förvillande i den negativa affattningen, åsyfta att såsom undantag från bestämmelsen i första stycket medgifva, att fattigvårdssamhälle, som åt arbetare lemna understöd och således därför erhåller fordran af arbetaren, må för sådan fordran vinna utmätning i arbetarens ersättningsfordran hos staten, såvidt fattigunderstödet utgått under samma tid, som ersättningen afser; men om än sådant undantagsstadgande kunde synas icke vara mot billighet stridande, torde detsamma svårligen erhålla någon praktisk betydelse, ty i de allra flesta fall bör väl ej fattigvårdssamhället kunna hinna få sin fordran för viss förfluten tid genom laga kraftegande dom fastställd, innan arbetaren hinner hos Riksförsäkringsanstalten utbekomma sin ersättning för samma tid.

23 §.

Bestämmelsen i första stycket om tillåtelse att på Riksförsäkringsanstalten öfverlåta den rättighet till skadestånd, som målsegande enligt allmän lag eger, ansåg *Högsta Domstolen* vara öfverflödig, då en sådan öfverlåtelse rätt icke torde kunna målseganden bestridas.

I öfrigt anmärkte Justitieråden *Wretman*, *Skarin*, *Westman* och *Huss*, att det icke, på sätt här vore föreslaget, borde tillerkännas Riksförsäkringsanstalten rätt att af den, som från anstalten ville uppbära ersättning, påfordra att i dess helhet få å sig öfverlåten den rätt till skadestånd, denne enligt allmän lag kunde ega mot annan, eller att å ersättningen afräkna sådant skadestånd, enär dels skadestånd enligt allmän lag afsåge äfven andra skadans följder än dem, som af Riksförsäkringsanstalten godtgjordes, dels ock, om öfverlåtelse måste ske, målsegandens rätt skulle blifva helt och hållet beroende af Riksförsäkringsanstaltens sätt att utföra hans talan. I öfrigt vore stadgandet, i den mån det kunde åsyfta att förebygga det ersättning för samma skada uppbures från tvenne håll, obehöfligt, då domstolarne säkerligen vid bestämmande af skadeersättning enligt allmän lag i hithörande fall skulle taga nödig hänsyn dertill, om godtgörelse erhöles på grund af den obligatoriska försäkringen. I anseende härtill och då bestämmelser öfverhufvud vore obehöfliga för att reglera Riksförsäkringsanstaltens rätt till ersättning af den, som varit vållande till ett olycksfall, för hvilket anstalten finge vidkännas utgifter, enär denna rätt borde och kunde afgöras efter allmänna, eljest gällande rättsgrundsatser, ansågos äfven stadgandena i andra och tredje styckena böra utgå.

Justitierådet *Lilienberg* yttrade: Ifrågavarande stadganden åsyfta att bereda anstalten en särskild ersättning för hvad den nödgas utgifva och för sådant ändamål föreskrifves, dels att målseganden är skyldig att på anstalten öfverlåta all sin rätt till skadestånd med rättighet dock att utbekomma det belopp, hvarmed detta öfverstiger hvad han af anstalten bekommit, och dels att från hvad honom enligt denna lag tillkommer skall afdragas hvad han eljest må hafva uppburit i skadestånd. Härvid är dock att märka: att målsegandes rätt till skadestånd enligt allmän lag är eller kan åtminstone vara vida mer omfattande än den ersättning, som enligt förevarande förslag tillfaller honom, att vid domstols pröfning af hans anspråk säkerligen kommer att tagas hänsyn till denna ersättning likasom till hvarje annan på skadeståndets

belopp inverkande omständighet, att en öfverlåtelse på anstalten därför antagligen icke skulle hafva åsyftad verkan, utan endast åstadkomma att anstalten såsom målsegandens rättsinnehafvare tilldömdes det belopp, som anses böra honom tillkomma utöfver hvad han af anstalten uppburit, att derifrån således icke kan afdragas hvad han uppburit från anstalten utan att honom vederfares en orättvisa, att af samma skäl icke heller hans ersättning af anstalten kan minskas med hvad han kan enligt allmän lag utfå såsom skadestånd, och slutligen att en sådan öfverlåtelseskyldighet skulle förhindra den frivilliga uppgörelse parterna emellan, som eljest till ömsesidig fördel skulle kunna träffas. På dessa grunder hemställes om icke de föreslagna stadgandena lämpligast torde böra ur förslaget utgå.

Deremot torde det icke vara ur vägen att meddela en föreskrift huruvida arbetsgifvare, som uppsåtligen eller ouppsåtligen varit vållande till olyckshändelsen, är skyldig ersätta anstalten för dess deraf förorsakade utgifter, och hvilken grad af vållande, som erfordras, för att en sådan skyldighet skall ega rum. I saknad af ett stadgande härom torde den omständigheten, att arbetsgifvaren sjelf betalt afgifterna för försäkringen, åstadkomma tvifvelsmål såväl huruvida någon sådan ersättningsskyldighet alls förefinnes som ock i hvilka fall den kan honom åläggas. Genom införande af ett sådant stadgande torde dessutom, för det fall att arbetsgifvaren är vållande till skadan, samma ändamål, som med de föreslagna bestämmelserna åsyftats, kunna vinnas med mindre omgång än dessa skulle medföra.

24 §.

Justitieråden *Wretman*, *Herslow*, *Lilienberg*, *Westman* och *Huss* hemstälde, att den här stadgade straffpåföljden måtte nedsättas till böter från och med fem till och med tvåhundra kronor.

Justitieråden *Glimstedt* och *Skarin* ansågo, att för de förseelser, hvarom här vore fråga, särskild straffpåföljd icke borde i denna lag stadgas.

26 §.

Justitieråden *Wretman*, *Herslow*, *Skarin*, *Lilienberg*, *Westman* och *Huss* anmärkte, att, då det här stadgades, att staten skulle utgöra er-

sättning vid olycksfall »i sådant arbete, som för annan arbetsgifvare skolat medföra försäkringspligt», tvekan kunde uppstå, huruvida stadgandet skulle gälla äfven de talrika fall, då ett arbete utfördes för statens egen räkning utan att drifvas såsom näring, hvilket senare enligt bestämmelsen i 2 § a) vore förutsättning för att enskild arbetsgifvare skulle underkastas försäkringspligt.

Af enahanda skäl, som anförts i fråga om 23 §:ns bestämmelser, ansågo Justitieråden *Wretman*, *Skarin*, *Lilienberg*, *Westman* och *Huss*, att icke heller staten borde ega rätt att få å sig öfverlåten målsegandes rätt till skadestånd enligt allmän lag och att alltså stadgandet i andra stycket borde bortfalla.

Justitierådet *Lilienberg* tillade: I anledning af denna § torde böra anmärkas, hurusom, då staten och enskilda näringsidkares arbetare genom denna lag blifva ersättningsberättigade, det måste anses såsom en oegentlighet att någon ersättningsskyldighet för kommunerna, då af dem använda arbetare råka ut för olycksfall, icke blifvit föreslagen, ehuru de af kommunerna utförda arbeten ofta äro lika omfattande och farliga till sin natur som statens och enskilda näringsidkares arbeten.

Ex protocollo

C. P. Hagbergh.

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 31 ja-
nuari 1891.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre ÅKERHJELM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve LEWENHAUPT,
Statsråden: herr friherre VON OTTER,
                  herr WENNERBERG,
                  friherre PALMSTIERNA,
                  friherre VON ESSEN,
                  friherre ÅKERHJELM,
                  ÖSTERGREN,
                  GROLL,
                  WIKBLAD,
Justitieråden: HERSLOW,
                  WESTMAN.

1:o.

Chefen för civildepartementet statsrådet Groll föredrog i underdånighet, efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet, högsta domstolens enligt Kongl. Maj:ts nådiga beslut den 17 oktober nästlidna år infordrade, och nu afgifna samt i domstolens protokoll den 17 december 1890 intagna utlåtande öfver det inom civildepartementet upprättade förslaget till lag om försäkring för olycksfall i arbete; och anförde föredraganden härefter:

»Beträffande hufvudgrunderna för nu föreliggande lagförslag, hvilket i väsentliga delar öfverensstämmer med det för Riksdagen år 1890 framlagda, har jag redan uttalat mig såväl till statsrådsprotokollet den 12 mars nämnda år som ock till statsrådsprotokollet den 17 sistlidne oktober.

Inom högsta domstolen hafva två ledamöter biträdt de hufvudgrunder, hvarpå förslaget är byggt, men öfrige fem ledamöter, som deltagit i dess granskning, ansett sig böra afstyrka detsamma, en af dem, såsom det vill synas, egentligen därför att den ifrågasatta lagen ej vore af civillags natur och för den skull borde i annan ordning behandlas, en ledamot hufvudsakligen därför att tillförlitlig utredning enligt hans åsigt saknades om att någon lagstiftning i förevarande afseende verkligen vore af behovet påkallad, och tre ledamöter därför att den föreslagna lagen i vissa afseenden ginge längre än hvad enligt deras åsigt vore lämpligt och i andra afseenden lede af brister, som motverkade det mål, man med lagstiftningen ville vinna. Af sistnämnde fem ledamöter synas dock åtminstone två vara af den åsigt att arbetsgifvares skyldighet att ansvara för skada, som träffar de i hans rörelse anstälde arbetare, bör utsträckas derhän att i vissa farligare yrken arbetsgifvaren skall vara pliktig ersätta sådan skada, äfven om någon försummelse eller något vållande från arbetsgifvarens sida ej kan påvisas. I denna riktning synes mig ock den allmänna rättsuppfattningen hafva under senare åren utvecklats sig, och den allmänna rättskänslan torde numera kräfvat att den, som utöfvar en verksamhet, om hvars farlighet han eger vetskap, skall bära ansvaret för den skada, som i följd af rörelsens beskaffenhet kan komma att drabba de deri anstälde arbetarne. Men om denna uppfattning af hvad den allmänna rättskänslan fordrar är riktig, så torde det tillhöra lagstiftaren att tillse att rättsmedvetandets kraf i detta hänseende realiseras på det för alla vederbörande lämpligaste sättet.

Villigt instämmer jag med de ledamöter i högsta domstolen, hvilka ansett att ur rent privaträttslig synpunkt ej kan deduceras någon skyldighet för arbetsgifvaren att på förhand vidkännas utgifter, på grund af hvilka arbetaren må vara tillförsäkrad trygghet att i händelse af olycksfall verkligen utbekomma godtgörelse för den skada, honom derigenom må drabba, och lika litet tror jag ur samma synpunkt något berättigande kunna härledas för ett af en ledamot af högsta domstolen ifrågasatt stadgande om skyldighet för arbetsgifvaren att ställa säkerhet för den ersättning, arbetaren vid olycksfall må ega att af honom åtnjuta. Men på många områden af den mensklige verksamheten i en ordnad stat har det be-

funnits nödigt att till fördel för det allmänna bästa göra vissa jemkningar i den rent individuella rätten och pålägga vissa förpligtelser, hvilka, om man ville bedöma deras berättigande blott med hänsyn till individens rätt, icke kunna försvaras, men ur det allmänna bästas synpunkt framträda såsom nödvändiga, för att samhällets lugn och trefnad må bevaras. Staten har icke tvekat att i afseende på vissa näringar af vådlig beskaffenhet föreskrifva för näringsidkaren stundom ganska betydande försigtighetsmått; senast hafva genom lagen om skydd mot yrkesfara idkare af vissa yrken ålagts åtskilliga förpligtelser för att förebygga skada. Det synes mig att likasom staten, då den tillåter dessa eller andra farliga yrkens utöfning, eger såsom vilkor därför meddela vissa föreskrifter till betryggande mot kroppsskada, staten ock bör vara lika befogad att meddela ytterligare föreskrifter, genom hvilka arbetarne i dessa yrken betryggas mot de följder i ekonomiskt afseende, som kunna drabba dem, i händelse, oaktadt behöriga skyddsåtgärder vidtagits, olycksfall inträffa. Medgifves riktigheten af detta, synes ock häraf följa berättigande för staten att stadga det i nu föreliggande lagförslag ifrågasatta försäkringstvång — om nemligen sådant med hänsyn till andra förhållanden öfverhufvud befinnes vara det lämpligaste sättet att vinna det mål, som åsyftas.

Vid en undersökning häraf torde man böra väga fördelarne af det föreslagna försäkringstvånget mot olägenheterna deraf och tillse, om de senare kunna på annan väg i större eller mindre mån undvikas, under det att samma mål, som med den obligatoriska försäkringen åsyftas, åtminstone i väsentlig mån uppnås. Visse ledamöter i högsta domstolen hafva närmast anslutit sig till den anordning, som i lagen angående ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift är i vårt rättsväsende införd, nemligen att, om den vid jernvägen anstälde arbetaren af olycksfall skadas, han skall kunna bereda sig ersättning för skadan af jernvägens innehafvare genom domstols anlitande; och för att förebygga den mängd processer, som man föreställt sig kunna uppkomma af ett dylikt stadgande, utsträckt till andra näringar, har en af högsta domstolens ledamöter tänkt sig dels att arbetsgifvaren skulle förpligtas att svara för all genom rörelsen orsakad skada, som han icke kunde styrka vara uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet vållad af den skadade sjelf, dels ock att i sjelfva lagen borde fixeras det skadestånd, som arbetaren skulle ega att utbetomma. Äfven om den förstnämnda bestämmelsen skulle kunna förekomma åtskilliga rättegångar, så synes mig dock, äfven med föreskrifter i senare hänseendet, ständiga anledningar till tvister och deraf upp-

kommande bitterhet mellan arbetsgifvare och arbetare vara att förutse, hvadan jag anser mig böra afråda från ett dylikt anordnande af hit-hörande förhållanden. Så vidt jag kan finna, låter det sig icke göra att på ett fullt noggrant sätt i en lag meddela föreskrifter om den ersättning, som vid hvarje grad af skada bör tillkomma den skadade; och då tillämpningen af stadgandena härom komme att blifva föremål för olika uppfattningar hos våra många domstolar, skulle det icke kunna undvikas att i väsentliga afseenden lika skador hos olika domstolar komme att medföra betydligt varierande ersättningar — något som, utom det att det skulle menligt inverka på uppfattningen af rättskipningens tillstånd i landet, äfven komme att förorsaka missnöje och oro hos ej mindre arbetarne än äfven arbetsgifvarne.

Inom högsta domstolen har äfven, såsom jag förut antydt, ifrågasatts att, med ansvarsskyldighet för arbetsgifvaren för skada, som drabbade arbetarne i hans rörelse, skulle förenas skyldighet för honom att ställa säkerhet för ersättningens utgående, men för min del kan jag ej finna annat än att arbetsgifvaren derigenom ålades en förpligtelse, som stundom blefve honom omöjlig att fullgöra och i många fall skulle blifva mera tryckande än den utgift i penningar, som för den föreslagna försäkringen är ifrågasatt.

Det har äfven inom högsta domstolen påpekats att en frivillig försäkring från arbetsgifvarens sida vore att föredraga, och äfven jag vill ej bestrida att detta kunde vara en önskvärd lösning af frågan, om man egde full anledning antaga att saken låte på den vägen ordna sig, men i åtskilliga andra länder, der man försökt att sålunda nå målet, torde resultaten få anses icke hafva motsvarat förväntningarna. Det kan väl icke förnekas att inom vårt land under de allra senaste åren kraftiga framsteg gjorts i denna riktning, men antagligt torde vara att i allmänhet endast de arbetsgifvare, som äfven utan en obligatorisk försäkring skulle i händelse af olycksfall, så långt deras förmåga sträckte sig, söka sörja för de skadades bergning, komme att begagna sig af den frivilliga försäkringen, under det att deremot just sådana arbetsgifvare, som vid inträffande olycksfall låta arbetaren hänfalla till den allmänna fattigvården, fortfarande komme att undandraga sig att på förhand och genom försäkring sörja för sina arbetare.

Det är ock att märka att den olycksfallsförsäkring, som hittills af våra försäkringsbolag erbjudits, ingalunda är i stånd att meddela den trygghet för ett fortsatt understöd, så länge följderna af olycksfallet vara, som den i lagförslaget föreslagna. Så vidt jag har mig bekant, består esomoftast det understöd, som från nämnda bolag vid olycksfall

utgår, i en viss summa penningar för en gång, hvilken antagligen i de flesta fall blott tjänar till att för en kortare tid betrygga den skadade mot de ekonomiska följderna af olycksfallet.

De olägenheter, som sålunda skulle uppstå af det ena eller andra af de ofvan angifna sätten för ordnandet af hithörande förhållanden, undgår man genom den obligatoriska olycksfallsförsäkringen i en af staten inrättad och bekostad försäkringsanstalt. Arbetarne vinna derigenom full säkerhet för att vid olycksfall utfå understöd med belopp, som, derigenom att skadeersättningarna regleras från en för hela riket gemensam anstalt, måste med hänsyn till skadornas beskaffenhet blifva mera likformiga, än om olika myndigheter skola afgöra ersättningsfrågorna, hvarförutom större snabbhet i frågornas afgörande vinnes, än om de skola underkastas den i allmänhet långvarigare domstolsbehandlingen. Derigenom att staten af försäkringsrörelsen ej drager någon direkt inkomst, kunna försäkringsavgifterna, sedan någon tids erfarenhet vunnits, nedbringas till de minsta möjliga belopp, under det att enskilda försäkringsbolag alltid måste bedriva sin verksamhet med hänsyn till ekonomisk vinst och till följd deraf sätta försäkringsavgifterna högre. Genom att årsavgifterna fördelas på vissa betalningsterminer torde man ej heller behöfva befara att de skola verka i nämnvärd grad betungande på näringsidkarne, och ehuru den statistik, som här i landet står till buds för bedömande af de blifvande avgifternas belopp, ännu icke kan vara uttömmande, anser jag mig dock böra erinra att arbetareförsäkringskomitén med ledning af denna statistik ansett sig kunna beräkna att försäkringsavgiften, om dess förslag antoges, i medeltal skulle för år utgöra $1\frac{1}{4}$ procent af de försäkrade arbetarnes löner, och enligt de beräkningar, som gjorts i sammanhang med det den 12 mars 1890 framlagda förslaget och för hvilka beräkningar redogjorts i anförandet till statsrådsprotokollet för samma dag, synes avgiften för arbetare och arbetsdag belöpa sig till omkring 5 öre i högsta farlighetsklassen och till $\frac{1}{2}$ öre eller till och med derunder i de lägsta farlighetsklasserna. De i nu föreliggande förslag vidtagna ändringarna i afseende på ersättningsbeloppen torde icke i märkbar mån inverka på dessa beräkningar. Att för försäkringen anordna föreningar af arbetsgifvare inom de särskilda yrkena, hvarigenom vissa fördelar onekligen kunde vinnas, låter sig icke här såsom i Tyskland göras till följd af vårt lands utsträckning och i allmänhet glesa befolkning, och ovisst torde i allt fall vara, om ej kostnaderna för dessas förvaltning, då likväl en statsanstalt erfordras för deras öfvervakande, skulle blifva mera betungande. Då inom högsta domstolen framhållits, huru

dermed att han inom sin rörelse söker ordna så, att olycksfall i möjligaste mån förebygges, för att han skulle underlåta sådant med hänsyn dertill att hans arbetare vore i ekonomiskt afseende tryggade mot följderna af olycksfallet. — De kapital, som för försäkringens genomförande uppsamlas, måste naturligtvis i sin tur göras fruktbärande och komma på så sätt åter näringslivet i en eller annan form till godo; och hvad beträffar föreställningen att bandet mellan arbetare och arbetsgifvare skulle genom en obligatorisk olycksfallsförsäkring försvagas, så kan jag icke heller dela en sådan farhåga. Der ett sådant band finnes mellan arbetaren och arbetsgifvaren och har sin grund i ömsesidig hänsyn, läser den obligatoriska försäkringen icke vara af beskaffenhet att förminska arbetsgifvarens intresse för hans arbetares bästa eller hos arbetaren framkalla annat än erkänsla för de uppoffringar, som arbetsgifvaren för hans skull får vidkännas. Der åter ett sådant samband icke existerar dem emellan, synes mig olycksfallsförsäkringen egnad att undanrödja en anledning till oro hos arbetaren och sålunda bidraga till ett bättre förhållande till arbetsgifvaren.

Af hvad inom högsta domstolen anförts emot införande af en obligatorisk olycksfallsförsäkring har jag sålunda icke funnit mig manad att frånträda den hufvudsakliga uppfattning af hithörande ämne, som jag förut uttalat, och detta så mycket mindre, som icke heller Riksdagen uttryckt någon bestämd önskan att en lagstiftning i förevarande ämne borde byggas på en annan grund.

Med afseende å vissa detaljmärkningar inom högsta domstolen har dock det dit remitterade förslaget blifvit i åtskilliga delar omarbetadt.»

Departementschefen föredrog härefter det sålunda slutligen tillkomna förslaget och anförde dervid beträffande:

1 §.

Med anledning af hvad inom högsta domstolen anmärkts mot uttrycket »olycksfall i arbetet», har i det nu uppgjorda förslaget intagits en utförligare bestämmelse om hvilka olycksfall försäkringen gäller.

§ 2.

På grund af anmärkning inom högsta domstolen hafva de i det remitterade förslaget förekommande orden »åbyggnader för landtbrukets behof dock undantagna» blifvit uteslutna.

Då en ledamot af högsta domstolen anmärkt att bestämmelsen i 2 § a), enligt hvilken för försäkringspligt förutsättes att yrket eller rörelsen drifves såsom näring, ledde till en betänkelig olikhet i rätten till understöd för arbetare inom samma yrkesgren, må häremot erinras att det möter praktiska svårigheter att utsträcka den obligatoriska försäkringen till hvilka tillfälliga arbeten som helst, utan att såsom vilkor för att försäkringspligt skall inträda måste fordras att arbetet har den stadigvarande karaktär, som ligger deruti att det drifves såsom näring.

Hvad inom högsta domstolen erinrats derom att afgifter till den obligatoriska försäkringen kunde komma att för samma arbetare erläggas samtidigt från två håll har icke synts mig böra föranleda till någon ändring i det remitterade förslaget. Det är nemligen den, hos hvilken arbetaren är anställd, som måste anses såsom arbetsgifvare och till följd deraf erlægga premierna. Har sålunda t. ex. en byggmästare aftalat med en annan arbetsgifvare om att dennes arbetare för den förres räkning skola utföra vissa arbeten vid ett byggnadsföretag, så äro desse arbetare icke anstälde hos byggmästaren och denne har således ej skyldighet att erlægga några afgifter för dem. Har byggmästaren åter direkt aftalat med arbetarne om ett visst arbetes utförande, så är byggmästaren pliktig betala afgifterna. Det kan sålunda visserligen inträffa att, om desse arbetare tillika äro anstälde hos en annan arbetsgifvare, afgifter för dem kunna komma att erläggas af två arbetsgifvare, nemligen i händelse arbetarne en och samma dag arbetat hos begge arbetsgivarne, men dessa afgifter afse i sådant fall olika arbeten, och någon bestämd oegentlighet kan detta förhållande följaktligen icke anses innebära. Det lär icke heller vara möjligt att utan synnerliga vidlyftigheter tillämpa en föreskrift om att afgifterna för här ifrågasatta fall skulle mellan arbetsgivarne fördelas.

5—11 §§.

Med afseende å hvad inom högsta domstolen anmärkts i fråga om §§ 5—9 i det dit remitterade förslaget, hafva vissa af dessa §§ om-

arbetats. Sålunda återfinnas den äldre 5 §:s bestämmelser i nuvarande 5 och 8 §§. Den äldre 6 § motsvarar den med samma nummer försedda § i nuvarande förslag. I nuvarande 9 §, som motsvarar det remitterade förslaget 9 §, har konungens befallningshafvandes behörighet att stadga vite i der afsedda fall borttagits och deremot intagits ett stadgande om att riksförsäkringsanstalten eger bestämma premiebeloppet efter det erforderliga upplysningar inhemtats. Då i 10 och 11 §§ intagits föreskrifter på grund af hvilka en arbetsgifvare, som underlåter att lemna uppgifter eller lemnar oriktiga sådana, kan blifva utsatt för kännbara efterräkningar, torde vitesbestämmelsen vara obehöflig, helst riksförsäkringsanstaltens beslut i fråga om afgiftsbeloppet enligt 11 § ej må öfverklagas.

Sistberörda föreskrift synes ej behöfva uppväcka någon egentlig farhåga, då man besinnar att sjelfva afgiftsbeloppets bestämmande ej bör kunna vara förenadt med några synnerliga svårigheter, utan egentligen endast består i en enkel multiplikation af antalet arbetsdagar med den siffran, som i tariffen är bestämd för den farlighetsklass, dit rörelsen hörer. Skulle riksförsäkringsanstalten befinnas vid beloppets bestämmande låta komma sig till last någon oriktighet, så står det naturligtvis öppet för vederbörande att i aktionsväg erhålla rättelse.

Att, på sätt inom högsta domstolen ifrågasatts, utbyta ortsmyndigheten mot öfverexekutor synes mig mindre lämpligt.

7 §.

En af högsta domstolens ledamöter har anfört, bland annat, följande: »I 4 § af lagen den 12 mars 1886 har jernvägsinnehafvare, som genom betydligare penningegåfvor bidragit till inrättande af sjuk- eller pensionskassa för jernvägens personal, såsom gengäld fått sig tillförsäkrad den förmån, att, i händelse någon bland denna personal i följd af jernvägsdriften lider kroppsskada under sådana omständigheter, att jernvägsinnehafvaren enligt sagda lag är ersättningspliktig, den senare skall, i den mån skadan varder genom understöd eller pension från nämnda kassa godtgjord, njuta motsvarande befrielse från ersättningskyldigheten. Men nu skulle, enligt den ifrågasatta nya lagen, hvarje jernvägsinnehafvare blifva pliktig att bekosta sin personals försäkring för olycksfall och kunna vinna befrielse från denna pligt endast under den i förslaget 7 § omförmälda förutsättning, att han genom särskilda åtgärder sörjt för, att, vid inträffande olyckor, ersättning komme att

utgå i fullständig öfverensstämmelse med föreskrifterna i förslagets 12 och 13 §§. Då näppeligen någon för enskild jernväg bildad understöds-kassa är så inrättad, att den i allt uppfyller de sålunda i förslaget uppställda villkor för arbetsgifvares befrielse från försäkringspligt, varder af förslagets antagande i förevarande del följden den, att jernvägsinnehafvare, som till sådan kassa lemnat så betydliga bidrag, att han för närvarande är berättigad till åtnjutande af den genom 1886 års lag honom tillförsäkrade förmån, för framtiden för sin enskilda del i väsentlig mån mister gagnet af kassan och således, åtminstone i det mycket möjliga fall att just den utlofvade förmånen förmått honom till donationer åt kassan, ser sig besviken i sitt förtroende till lagstiftarens löfte. Huru den orättvisa, som förslaget i denna del onekligen innebär, skulle kunna afhjelpas, synes icke lätt att angifva. Väl kunde åt den arbetsgifvare, som i ifrågavarande hänseende delvis sörjt för sina arbetare, en motsvarande partiel befrielse från försäkringsplikten och en deraf betingad nedsättning af beloppet af försäkringsafgifterna i lagen medgifvas; men så framt icke motsvarigheten skulle bestämmas allenast på höft, förefaller det nästan såsom en olöslig uppgift, huru den rätta proportionen emellan nämnda särskilda faktorer skall i olika fall uträknas.»

Med afseende å hvad sålunda anmärkts har i 3:dje punkten af 7 § vidtagits en ändring i ordalagen, hvarigenom jag föreställer mig att den utaf förenämnda ledamot påpekade olägenheten för vissa jernvägsinnehafvare af det obligatoriska försäkringstvånget bör kunna undanrödjas. Då försäkringsafgiftens belopp skall bestämmas efter matematiska grunder, kan det, enligt min tanke, icke vara särdeles svårt för riksförsäkringsanstalten att bestämma det belopp af premien, som motsvarar den förmån arbetaren kan hafva att påräkna från den särskilda kassan; och så snart detta belopp blifvit funnet, eger riksförsäkringsanstalten, om kassan är betryggande, medgifva afdrag å försäkringspremien med motsvarande summa.

12 §.

Begynnelseorden hafva förändrats i enlighet med den anmärkning, som af sex högsta domstolens ledamöter framstälts vid motsvarande 10 § i förra förslaget.

Den af högsta domstolen uttalade mening att skyldigheten att anmäla inträffadt olycksfall och att derom hålla undersökning borde in-

skränkas till de fall, då den försäkrade ljugit döden eller fått sådan kroppsskada, att skäligen kunde antagas det rätt till ersättning enligt lagen egde rum, har jag deremot icke kunnat biträda. Sistberörda föreskrift skulle i flertalet fall hos arbetsgifvarne förutsätta en pröfning, som de endast med stor vansklighet skulle kunna verkställa. Då det är af vigt att alla hithörande olycksfall blifva behörigen anmälda, synes det mig därför lämpligare att, såsom förslaget innehåller, göra anmälningsskyldigheten beroende af den timade skadans egen, i vanliga fall lätt märkbara beskaffenhet att medföra stadigvarande men eller någon tids sjukdom.

13 §.

Arbetsgifvares här stadgade skyldighet att i vissa fall bekosta läkarevård och läkemedel åt skadad person har, på grund af den af högsta domstolen derom gjorda anmärkning, uttryckligen begränsats till de första sextio dagarne efter olycksfallet.

14 och 15 §§.

För undvikande af den, af sex ledamöter af högsta domstolen vid motsvarande bestämmelser i förra förslagets 12 och 13 §§ anmärkta oegentlighet, har den ändring skett, att ersättning ej må utgå för barn, som efter olycksfallet födes utom äktenskap.

19 §.

På grund af den anmärkning, sex ledamöter af högsta domstolen framställt vid förra förslagets motsvarande 18 § har nu intagits den föreskrift att, äfven om arbetsgifvare, på sätt i 7 § 3 punkten bestämmes, för sin rörelse helt och hållet eller delvis fritagits från försäkring i riks-försäkringsanstalten, ersättning vid inträffande olycksfall likväl alltid skall utbetalas från denna anstalt, hvilken i sin tur får söka sitt åter af den det vederbör.

20 §.

Det inom högsta domstolen väckta förslag att ordet »yppas» i denna § måtte utbytas mot ordet »inträffat» anser jag mig ej kunna biträda, emedan riks-försäkringsanstalten bör ega att upptaga ersätt-

ningsfrågan till ny pröfning äfven på grund af omständighet, som inträffat före den förra pröfningen, men först senare blifvit känd.

21—23 §§.

Hvad inom högsta domstolen anmärkts och föreslagits beträffande motsvarande 20—22 §§ i förra förslaget har föranledt åtskilliga ändringar i hithörande stadganden för att bringa dem till öfverensstämmelse med de inom högsta domstolen i dessa hänseenden uttalade åsigtter.

Likaledes har, med anledning af hvad inom högsta domstolen anförts, 23 § af förra förslaget helt och hållet uteslutits. •

24 §.

I enlighet med hvad flere högsta domstolens ledamöter hemställt har den här stadgade straffpåföljden nedsatts till böter från och med fem till och med tvåhundra kronor.

26 §.

För att undanrödja den inom högsta domstolen anmärkta tvetydighet i fråga om hvilka arbeten eller rörelser för statens räkning, här åsyftades, har §:ns affattning förtydligats.

Härjemte hafva enahanda bestämmelser, som för staten, ansetts böra utsträckas äfven till kommunerna. Dessa senare skulle således äfven undantagas från skyldigheten att försäkra sina arbetare i riksförsäkringsanstalten, men i allt fall vara pligtiga att vid inträffande olycksfall bereda dem eller deras anhöriga minst lika stor godtgörelse, som i denna lag bestämmes.

28 §.

För att bereda kommunerna fördelen att, om de så åstunda, kunna i riksförsäkringsanstalten försäkra sina arbetare har ordet »näringsidkare», som fanns i förra förslagets motsvarande §, utbytt mot: »en hvar arbetsgifvare».

Slutligen hemställde departementschefen i underdånighet, på grund af hvad han nu anfört, att Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att, i enlighet med det inom civildepartementet nu utarbetade förslag, antaga lag om försäkring för olycksfall i arbete.

Justitieråden *Herslow* och *Westman* åberopade hvad de yttrat i högsta domstolen vid granskning af det dit remitterade förslaget i ämnet.

På tillstyrkan af Statsrådets öfrige ledamöter behagade Hans Maj:t Konungen bifalla hvad föredragande departementschefen hemställt; och skulle till följd häraf till Riksdagen aflåtas nådig proposition i ämnet, af det innehåll bilagan vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo
E. K. Almqvist.